Azg
armenian daily

Դեկտեմբեր 16 Չորեքշաբթի 1992

օրաթերթ
Բ տարի, թիւ 149 (241)
գինը՝ 2ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Զգույշ

Ռուսաստանում կեղծ 5000 ռուբլիանոցներ

Ռուսաստանում հայտնվել են 5000 ռուբլի արժողությամբ կեղծ թղթադրամներ: Ինչպես հաղորդում է Դաշնակցային Ռուսաստանի ներքին գործերի նախարարությունը, կեղծ թղթադրամները պատրաստվել են գունավոր պատճենահանող մեքենայի օգնությամբ, գրելու հատարակ թղթի վրա եւ շատ մեծ արտաքին նմանություն ունեն իսկական թղթադրամի հետ:

Կեղծ թղթադրամների տարբերիչ նշանն այն է, որ նրանց պատրաստման համար օգտագործվող ներկերը ջրի ազդեցության ժամանակ ծծվելով տարածվում են:

Ներկա պահին հայտնաբերվել են կեղծ թղթադրամների հետեւյալ սերիաների համարները.
ՅՅ 0372820, ԼՅ 8455931, Ա3 3176911, ԱԱ 1544637,
ԱՕ 0544146, ՅԿ 119068, ԱՄ 4672735, ԱԳ 1332600:

Վաշինգտոն

Հայկական համագումարը արձագանքում է

Ամերիկայի հայկական համագումարի (ԱՀՀ) Վաշինգտոնի գրասենյակից տեղեկացնում են, թե ի հետեւումն ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դեկտեմբերի 7-ին հրապարակած ուղերձին, որով Հայաստանում հայտարարվում է ազգային աղետի իրավիճակ, ամերիկահայ մարդասիրական այդ կազմակերպությունը զորաշարժի է ենթարկել իր ճիգերը Մ. Նահանգների կոնգրեսում, պետքարտուղարությունում եւ միջազգային մարդասիրական գործակալությունների շրջանակում, օգնելու համար հանրապետությանը «ամենադաժան էներգետիկ եւ սնտեսական վիճակից» դուրս գալուն: ԱՀՀ-ի գլխավոր տնօրեն Ռոս Վարդյանը հայտարարել է, թե իրենք խնդրել են ԱՄՆ-ի կառավարությունից, որ ներազդի Թուրքիայի եւ Վրաստանի վրա մարդասիրական օգնության միջանցքներ բացելու ուղղությամբ: Միաժամանակ, հայտարարել է նա, ԱՀՀ-ի երեւանյան գրասենյակը կաշխատի բոլոր օտար կազմակերպությունների հետ օգնության բաշխումը կազմակերպելու գործում: ■

Լոնդոն-Երեւան

Մեծ Բրիտանիան Լաչինի միջանցքը համարում է մարդասիրական

Երեկ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի նստավայրում տեղի ունեցավ Մեծ Բրիտանիայում Հայաստանի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Արմեն Սարգսյանի մամուլի ասուլիսը:

Արմեն Սարգսյանը հավատարմատար է նշանակվել այս տարվա փետրվարի 19-ին եւ արդեն մոտ ամսից անցել է աշխատանքի: Դեսպանատունն առայժմ տեղավորված է Բենզինգտոն բաղամասում գտնվող «Հայ տուն» հոգեբարձուների միության շենքում. ապրիլի 14-ից այն անգլիական արտգործնախարարության կողմից ճանաչվել է որպես դեսպանության տարածք, իսկ հոկտեմբերի 11-ին կատարվել է Հայաստանի դրոշի պաշտոնական բարձրացում:

Առայժմ լինելով Մեծ Բրիտանիայում գտնվող միակ հայ դիվանագետը, պրն. Սարգսյանը հույս հայտնեց, որ մինչեւ դեսպանատան ողջ կառուցվածքի ձեւավորումն ու նոր դիվանագետների ժամանումը, ինքն օգտագործում է տեղի հայ համայնքի, ինչպես նաեւ անգլիացիների ուժերը, ունի քարտուղարներ, մոտ 25 խորհրդականներ, որոնք հասարակական մակարդակով ջանում են օգտակար լինել Հայաստանի դեսպանատանը: Քաղաքական ոլորտում տարվող աշխատանքները հիմնականում տարվել են Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարությունում, որ արդեն ստեղծվել է Անդրկովկասով զբաղվող հատուկ բաժին:

Տես էջ 2

Ճակատ

ԼԱՅՆԱԾԱՎԱԼ ՀԱՐՁԱԿՈՒՄ ԿԱՊԱՆԻ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄԲ

Գեսաբեկից գնդակոծվել է Վահան գյուղը

Երեկ առավոտյան Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանի տարածից սկսվել է Կաղանի շրջանի Եղվարդ, Ճակատեն եւ Շիկահող գյուղերի գնդակոծումը: Այս մասին «Սնարք» գործակալությանը հայտնի է դարձել Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից: Ըստ նույն աղբյուրների, Կաղանի շրջանը «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել է նաեւ դեկտեմբերի 14-ի երեկոյան:

Երեկ առավոտյան ադրբեջանական կազմավորումները զրահատեխնիկայի աջակցությամբ լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել Կաղանի շրջանի Ազարակ գյուղի ուղղությամբ: Հայկական կազմավորումներին հաջողվել է կասեցնել թշնամու գրոհը: Գյուղի համար մղվող մարտերում հայկական կողմից զոհվել է 1, ադրբեջանական կողմից՝ մինչեւ 9 մարդ: Կաղանի շրջանի ուղղությամբ նկատվում են հակառակորդի կենդանի ուժի եւ մարտական տեխնիկայի մեծ կուտակումներ:

Իրադրությունն անհանգիստ է եղել նաեւ Կրասնոսելսկի շրջանում, որտեղ Ադրբեջանի Գեսաբեկի շրջանի տարածից գնդակոծվել են սահմանամերձ Վահան գյուղի հայկական պաշտպանական դիրքերը: Հայկական կողմից վիրավորվել է մեկ մարտիկ: Երեկվա ընթացքում հրածգային զենքից գնդակոծվել է նաեւ Մեղրու շրջանի Նյուվադի գյուղը: Տուժածներ չկան:

Մինչդեռ, ինչպես հաղորդում են Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունից, Զանգելանի շրջանի 7 գյուղեր 30 հմ ընդհանուր տարածով առայժմ գտնվում են հայկական բանակի հսկողության տակ: Երեկ եւ նախորդ գիշեր ադրբեջանական հրետանին հրետակոծել է հայկական բանակի դիրքերը: Երեկ առավոտյան, ըստ նույն աղբյուրների, հայկական կողմը «Գրադ» կայանքներից հրետակոծել է Զանգելան եւ Ղուբաթլի շրջկենտրոնները: 2 մարդ զոհվել է, 3-ը վիրավորվել: Կան հրեւ ավերածություններ:

Դեկտեմբերի լույս 15-ի գիշեր, ինչպես հաղորդում են Բաքվից, ադրբեջանական կազմավորումներին հաջողվել է կասեցնել հայկական բանակի գրոհը Ղուբաթլիի շրջանում: Այդ ընթացքում խփվել է հայկական բանակի 1 միավոր զրահատեխնիկա եւ զինամթերք տեղափոխող 1 բեռնատար: ■

Ղարաբաղում առանց լուրջ իրադարձությունների

Ինչպես հաղորդում է «Սնարք» գործակալությունը, Լեռնային Ղարաբաղում նկատվում է լարվածության որոշակի թուլացում: Երեկ եւ նախորդ գիշեր այստեղ լայնածավալ ռազմական գործողություններ չեն իրականացվել: Ռազմաճակատի առանձին հատվածներում տեղի են ունեցել դիրքային մարտեր: Իրադրությունը համեմատաբար հանգիստ է եղել նաեւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքի մատույցներում:

Մինչդեռ մեր թղթակից **Վահրամ Աղաջանյանը** Ստեփանակերտից հաղորդում է, թե դեկտեմբերի 14-ին Աղդամի շրջանում տեղակայված ռազմական հենակետերից հրետակոծվել են Ասկերանի շրջանի Փառուխ եւ Ոսկեվազ (Խանաբադ) գյուղերը, ինչպես նաեւ հայկական պաշտպանական դիրքերը: Վիրավորվել է մեկ զինվոր, կան ավերածություններ: Նույն օրը Ֆիզուլու շրջանի տարածից հրետակոծվել է նաեւ Հադրութի շրջանի Էղիլու գյուղը: Երեկվա ընթացքում իրադրությունը համեմատաբար հանգիստ է եղել: Այնուամենայնիվ, Ադրբեջանի տարածած վերջին հայտարարությունները հիմքեր են տալիս ենթադրելու, թե լարվածության թուլացումը ժամանակավոր բնույթ է կրում: Ինչպես հայտնի է, մի քանի օր առաջ Ադրբեջանի ռազմական ղեկավարությունն իր ռազմաօդային ուժերին հրամայել էր ռմբակոծել Հայաստանի եւ Ղարաբաղի տարածքը:

Միաժամանակ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունից տեղեկացնում են, թե դեկտեմբերի 14-ի երեկոյան ԼՂՀ զինված ուժերը Հադրութի շրջանի տարածքից զանգվածային հրետակոծության են ենթարկել Ֆիզուլու շրջանի Ջուվարլի եւ Դիվանալար գյուղերը: Կան տուժածներ եւ ավերածություններ: Երեկ վաղ առավոտվանից սկսած ուժգին հրետակոծության են ենթարկվել նաեւ Ֆիզուլի եւ Աղդամ քաղաքները: Կան ավերածություններ: Ադրբեջանի ռազմական գերատեսչությունում հակված են կարծելու, թե հայկական կազմավորումներն այդ ուղղությամբ հերթական հարձակումն են նախապատրաստում: ■

Բաքու-Թեհրան

Ադրբեջանի խորհրդարանի ղեկավարի այցն Իրան

Դեկտեմբերի 19-ին կսկսվի Ադրբեջանի խորհրդարանի ղեկավար Իսա Ղամբարովի պաշտոնական այցն Իրանի Իսլամական Հանրապետություն: Այցելության ժամանակ կստորագրվի երկու երկրների միջեւ միջպետական կապերի մասին հիկկողմանի արձանագրություն: Իսա Ղամբարովը հանդիպում կունենա Իրանի նախագահ Ալի-Հաշեմի Ռաֆսանջանիի հետ, որին կհանձնի Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի անձնական ուղերձը: Բացի Թեհրանից, Իսա Ղամբարովը կայցելի նաեւ Հարավային Ադրբեջանի կենտրոն Թավրիզ քաղաք: Այցի ընթացքում կհամաձայնեցվեն երկու պետությունների հետագա գործողությունները Նախիջեւանի էներգետիկ եւ տրանսպորտային շրջափակումը հանելու ուղղությամբ: Բաքվի մեկնաբանի կարծիքով, վերջին ժամանակներս Իրանը զգալիորեն ակտիվացրել է իր քաղաքականությունն Ադրբեջանի նկատմամբ: Դա ավելի նկատելի է դարձել Բաքվի եւ Անկարայի միջեւ հարաբերությունների սառեցումից հետո, ինչը պայմանավորված է Թուրքիայից Հայաստան հացահատիկի մատակարարումների եւ էլեկտրաէներգիա առաքելու խոստումներով: ■

Տաջիկստան

Վերացվել են տասնյակ սահմանախախտներ

Երկուշաբթի օրը զինված 9 մարդուց բաղկացած մի խումբ Փյանջի սահմանահատվածում փորձել է անցնել Աֆղանստան: Նրանց ձերբակալելու փորձերն արդյունք են անցել եւ սահմանապահները ստիպված են եղել կրակ բացել: Բոլոր 9 խախտողներն էլ սպանվել են: Սահմանապահների մեջ զոհեր չկան: Դեկտեմբերի 14-ին Ղուլյաբցի զինվորներն ուղղակի առճակատման են անցել Փյանջի սահմանապահ ուղեկալի դեմ: Զինված մարդիկ պահանջել են իրենց հանձնել 10 ռուսալեզու մարդկանց, որոնք աղասանել էին ուղեկալում: Կազմակերպված պաշտպանության շնորհիվ նրանց ուղղաթիռով տարել են Դուշանբե: Կռիվը խաղաղվել են միայն ռուս սահմանապահների հրամանատարության եւ Քուլյաբի ժողովրդական շարժման ղեկավարության բանակցություններից հետո: Ներկա դրությամբ Փյանջի սահմանապահների տարածքում են գտնվում մոտ 70 հազար փախստականներ: ■

Բաքու

Թուրքիա-Վրաստան ճանապարհը փակ մինչեւ տարեվերջ

ՀՀ կառավարության լրատվական ծառայությունը հենվելով Աջարական Ինքնավար Հանրապետությունից ստացված հեռագրի վրա, տեղեկացնում է, որ ուժեղ փոթորկի հետեւանքով շարքից դուրս եկել ու լիովին աներթեւեկելի են դարձել խճուղու Բաթում-Սարդին, Սարդին-Խոռոտ հատվածները: Ներ: կայումս կատարվում են վերականգնողական աշխատանքներ, որի պատճառով ավտոմեքենաներով Թուրքիա մեկնելու համար Բաթումի մաքսատան Սարդին հսկիչ անցակետը մինչեւ դեկտեմբերի 31-ը փակ կլինի: ■

Իշխարհ

Գտնվեց իսրայելցի զինվորի դիակը

Պաղեստինյան «Համաս» կազմակերպության կողմից առեւանգված զինվորի դիակը երեկ գտնվեց գրավյալ Ղազայի շրջանում, մեծ հուզում պատճառելով իսրայելյան քաղաքական թե ժողովրդական շրջանակների մոտ: Մայոր Սիմ Թալեդանոն, որի ծեռքերը դեռեւս կապված էին եւ զինվորական համազգեստը վրան էր, վերոհիշյալ կազմակերպության անդամների կողմից առեւանգվել էր իսրայելյան բանտում գտնվող շեյխ Ահմեդ Եասինի հետ փոխանակելու նպատակով, սպանվել էր 48 ժամվա պայմանաժամը լրանալուց հետո: Նախորդ օրը վարչապետ Ռաբինը հայտարարել էր, թե իրենք պատրաստ են առեւանգողների հետ բանակցելու, եթե վերջիններս առաջացնեն առեւանգված զինվորի կենդանի լինելը: Երեկ երեկոյան մայորի դիակի հայտնաբերումից հետո իսրայելյան քաղաքական աջ եւ ձախ կուսակցությունների բազմաթիվ ներկայացուցիչներ իրենց ընդվզումն արտահայտեցին ու պահանջեցին ձերբակալել «Համաս»-ի բոլոր անդամներին եւ «ճզմել» այդ կազմակերպությունը, կոչ անելով նաեւ, որ Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպությունը, որի մարմնիցն է «Համասը», այդ գործում օգնի իրենց:

Միջազգային զորքը խորանում է Սոմալիում

Երեկ ամերիկյան բանակի 500 ծովայիններ եւ ֆրանսիական լեգեոնականների մի խումբ ուղղաթիռներով ու ցամաքով ուղղվեցին մայրաքաղաք Մոգադիշոյից 300 կմ հեռու գտնվող Բայդոու քաղաքը, որտեղից նոպասամատույց կազմակերպություններն ահազանգ էին հնչեցրել, որ ասպատակների կողմից կազմակերպվող կողոպուտի պատճառով բնակչությանը սովամահություն է սպառնում: Մինչ այդ, Սոմալիում տեղակայված ամերիկյան զորքի հրամանատարությունը հստակեցրեց, թե միջազգային զորքն իրավունք չունի հրոսակախմբերին զինաթափել, եթե կրակ չի բացվում իր միավորների վրա:

Ալժիրում ծայրահեղականները ոստիկաններ են սպանում

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իսլամ ծայրահեղականները 10 ոստիկան են սպանել Ալժիրի փողոցներում, որտեղ վերջիններս պարեկություն էին անում: Հակաթեռակայանային այդ արարքները հետեւում են կառավարության այն որոշմանը, որ 3 հատուկ դատարաններ է կազմել ձերբակալված հարյուրավոր մարդկանց դատելու համար: Ավելի քան 1200 իսլամ արմատականներ են բանտերում սպասում իրենց դատին:

Ինդոնեզիայում ավելանում է երկրաշարժի զոհերի թիվը

Արեւելյան Ինդոնեզիայում պատահած երկրաշարժի հետեւանքները, մարդկային զոհերի եւ նյութական կորուստների իսկական զգացողությունը հետզհետե ավելի հստակ են դառնում: Զոհերի թիվն արդեն հասել է 1600-ի, հարյուր հազարավորներ կորցրել են իրենց տունն ու ապրուստի միջոցները, մինչ փրկարարների աշխատանքը խանգարվում է շաբաթ օրվա երկրաշարժին հետեւած արեւադարձային անձրեւների եւ արդեն իսկ վաս ճանապարհների պատճառով: Ֆլորյան կղզում երեկ եւ նախորդ օրը երկու ժամը մեկ կրկնվեցին նոր ցնցումներ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լոնդոն - Երևան

Մեծ Բրիտանիան Լաչինի...

Լոնդոնում Հայաստանի հավատարմատար Արմեն Սարգսյանը պատմում է

Մանրամասն էջ 7

«Անգլիայի նման ավանդական երկրում, ուր ոչինչ որ քաղաքականություն չի փոխվում, հնարավոր է ինչ-որ փոփոխության կամ արդյունքի հասնել միմիայն ամենօրյա աշխատանքով», ասաց, որն. Սարգսյանը: Այդ առթիվ նա նշեց, որ Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարության դիրքորոշման մեջ որոշակի փոփոխություններ են նկատվում, կապված Հայաստանում եւ Արցախում ստեղծված իրավիճակի հետ: Հայաստանի հավատարմատարը վերջերս ստացել է Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարի իրեն հասցեագրված նամակը, ուր ասվում է, թե անգլիական կառավարությունը Կարմիր խաչի օգնությամբ Արցախ կուղարկի 250 հազար ֆունտ ստեռլինգի օգնություն: Ընդ որում նամակում հատուկ նշված է, թե այդ օգնությունը կտարվի Էսլինգի մարդասիրական միջանցքով: Պրն Սարգսյանի կարծիքով, այդ փաստը վկայում է, որ Մեծ Բրիտանիայի ԱԳՆ-ը-Լաչինի միջանցքը ճանաչում է որպես մարդասիրական: Հավատարմատարը նաեւ նշեց, որ քաղաքական աշխատանք է տարվել Անգլիայի խորհրդարանում, ուր արդեն ստեղծվել է բրիտանա-հայկական խորհրդարանական խումբ, որն արդեն ունի 16 անդամներ եւ որի նախագահն է լորդ Շանոնը, անդամներից մեկը՝ բարոնուհի Քերոլայն Քոքսը: Երեկ, դեկտեմբերի 15-ին այդ խումբը ոտքի է խորհրդարանում բարձրացներ Հայաստանի եւ Արցախի վիճակի մասին հարցը: Հավատարմատարի կարծիքով, որպեսզի Մեծ Բրիտանիան կարողանա հասկացնել Հայաստանի նկատմամբ իր դիրքորոշումը, պետք է ունենա որեւէ շահ: Այդ շահը կարող է լինել եւ տնտեսական, եւ քաղաքական: «Ցավոք, Հայաստանը չունի հումք, որը գրավեր անգլիացիներին, բայց կան արտադրության ճյուղեր՝ քիմիական արտադրությունը, տպագրական գործունեությունը, որոնց բնագավառում անգլիացիները պատրաստ են համագործակցել: Մեծ աշխատանք է տարվում՝ մշակութային համագործակցության ոլորտում, կնքված են մի շարք պայմանավորվածություններ»:

Իսկ հայ-բրիտանական գյուղատնտեսական պայմանագրի համաձայն, Հայաստանը եկող տարի կմասնակցի բազավորական գյուղատնտեսական միջազգային ցուցահանդեսին, ուր կարող է ներկայացնել չոր եւ թարմ մրգեղեն, կոնյակ եւ զանազան յուղեր, որոնք կօգտագործվեն բժշկության եւ սննդի արդյունաբերության մեջ: Հայաստանը կարող է ակնկալել միս, կաթ, հացահատիկ: Ի դեպ, Եվրոպական տնտեսական համագործակցության խորհրդի կողմից Հայաստանին տրված հացահատիկի առաքման գործում մեծ աշխատանք է տարել նաեւ Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարությունը, որի ջանքերի շնորհիվ արագացվեց այդ ընթացքը:

Անդրադառնալով բարոնուհի Քոքսի Մեծ Բրիտանիայի որոշակի շրջանակներում իր հայանպաստ գործունեությամբ բացասական ազդեցություն թողնելու փաստին, պրն. Սարգսյանը նշեց, թե քանի որ Քերոլայն Քոքսը միակն է, որ երկար ժամանակ զբաղվում էր հայանպաստ գործունեությամբ, ապա դա որոշ չափով բվում էր միաղաղաղ: Բայց արդեն նրան են միանում խորհրդարանի շատ անդամներ, այդ թվում կան նաեւ շատ ասոցացված կողմնակիցներ:

Խոսելով Մարգրեթ Թեչերի հայտարարությունների մասին, որ նա մասնավորապես արել էր Բաքվում, ի նպաստ Ադրբեջանի, հավատարմատարը հայտարարեց, թե դա լեդի Թեչերի անձնական կարծիքն է: Իսկ անգլիական կառավարության դիրքորոշումը հայտնի է, այն պաշտպանում է տարածքային ամբողջականությունը: Խոսելով հայ համայնքի մասին, պրն. Սարգսյանը հայտնեց, թե 1800 ընտանիք ունեցող գաղութը հիմնականում կազմված է տարբեր երկրներից գաղթած հայերից, որոնք թեեւ ներկայացնում են տարբեր քաղաքական կուսակցություններ, բայց ընդհանուր առմամբ գաղութը քաղաքականացված չէ եւ ինքը ջերմ ու գործնական հարաբերությունների մեջ է անգլիահայերի հետ: Պրն. Սարգսյանը թեեւ նշեց, որ հրատարակվում են միայն՝ «Էրեբունի» թերթը, այլ տեղեկագրեր, բայց դրանք որեւէ ազդեցություն չեն գործում բրիտանական շրջանակների վրա: Եւ որպեսզի լավ կազմակերպվի լրատվության գործը, դեսպանատունը հրադարակում է Միջազգային բյուլետեն, որը տարածվում է ոչ միայն կառավարական ու պետական շրջանակներում, տարբեր դեսպանատներում, այլեւ ոչ կառավարական կազմակերպություններում: Սերտ համագործակցություն է հաստատվել նաեւ «Ռոյթըր» գործակալության եւ BBC ռադիոկայանի հետ:

Վերջում պրն. Սարգսյանը հայտարարեց, թե Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունը պատրաստակամություն է հայտնել մասնակցել Ղարաբաղի հարցի խաղաղ կարգավորմանը:

ՀԱՄՈ ՍԱՍՏՐՅԱՆ

Հարց

Մամուլի ներկայացուցիչներն իրենք իրենց հետ

Հանրապետության առաջատար թերթերի կողմից նախաձեռնված հանդիպումը կայացավ հայտարարված օրը եւ ժամին՝ դեկտեմբերի 14-ին, ժամը 18-ին, մամուլի շենքում: Ներկա էին լրագրերի, տպագրական եւ զրոյց ծառայությունների մեծ թվով ներկայացուցիչներ, մինչդեռ հրավիրված պաշտոնատար անձինք՝ հանրապետության փոխնախագահը, վարչապետը, ԳԽ մամուլի եւ լրատվության հարցերի հանձնաժողովի նախագահն ու հարկային տեսչության պետը բացակայում էին: Առաջինը գտնվում էր Հանոյում, երկրորդը Կաղանում, իսկ երրորդը... Միայն հարկային տեսչության պետն էր հարկ համարել ներկայացուցիչ ուղարկել: Հայաստանում մամուլի աղագայով մտահոգ խմբագիրները խոսեցին, վիճեցին, քննարկեցին եւ վերջում որոշեցին մի անգամ եւս «կոչ անել» բարձրաստիճան պաշտոնատարներին լսելու մամուլի ձայնին: ■

Բանակ

Արտոնություններ ռուսաստանցի զինծառայողներին

Հայաստանում 20 եւ ավելի տարի ծառայած Ռուսաստանի բանակի սպաներն իրավունք ունեն դադարեցնել իրենց բնակարանները հանրապետությունում: Նրանք, ովքեր ծառայել են ավելի քան 10 տարի, իրավունք ունեն փոխանակել բնակարանները հայազգի սպաների հետ, որոնք ցանկություն են հայտնել գալ Հայաստան: Մնացածները հանրապետությունից դուրս մեկնելուց պետք է հանձնեն իրենց բնակարանները: Այդպիսի պայմանավորվածության են եկել Հայաստանի պաշտպանության նախարարության եւ 7-րդ բանակի հրամանատարությունը: ■

Քաղաք

«Թուրան» միավորման վարչության հայտարարությունը

Ադրբեջանի ազատ աշխատավորների «Թուրան» միավորման գերագույն մեջլիսի վարչությունը հայտարարություն է տարածել այդ կազմակերպության կենտրոնակայանի վրա ձեռնարկված հարձակման եւ իր «Մեյդան» թերթի խմբագրությունում կատարված խժդժությունների կապակցությամբ: Կենտրոնակայանի վրա շաբաթ օրը հարձակում էր կատարել մի անհայտ խումբ: Նախագահի աշխատակազմի ցուցումով ոստիկանությունը ձեռնամուխ է եղել դեպքի քննությանը: Միավորման ներկայացուցիչներն իրենց դեմ ձեռնարկված քայլը գնահատում են որպես կազմակերպությանն ահաբեկելու եւ ներկա վարչակարգի հանդեպ կոչ դիրքորոշումից հրաժարեցնելու փորձ: Միավորման նախագահ Նեյմաթ Փանահիլին հայտարարել է, որ քաղաքական ընդդիմադիրները բռնի միջոցներով չեն հասնի այն բանին, որ ինքը եւ իր կողմնակիցները հրաժարվեն իրենց գաղափարներից: Միավորման գերագույն մեջլիսի վարչությունը հանրապետության նախագահին, ներքին գործերի նախարարին եւ մյուս բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց կոչ է արել հանդես գալ որպես Ադրբեջանում սահմանադրության եւ ժողովրդավարության երաշխավորներ:

Բարձրացվում է աշխատավարձը

Ինչպես արդեն հաղորդվել է, Ադրբեջանի նախագահի հրամանագրով դեկտեմբերի 1-ից կրկնակի բարձրացվում է բյուջետային կազմակերպությունների աշխատողների աշխատավարձը: Այսպիսով, Ադրբեջանի խորհրդարանի անդամների աշխատավարձը այսուհետ կկազմի ամսական 28 հազար ռուբլի: Միլլի մեջլիսի վերջին նիստում ընդդիմադիր ազգային անկախության կուսակցության ղեկավար էհթիբար Մամեդովը պատգամավորներին առաջարկել է հրաժարվել աշխատավարձի բարձրացումից, իր առաջարկությունը հիմնավորելով նրանով, որ շատ պատգամավորներ խորհրդարանային գործունեությունը համատեղում են պետական աշխատանքի հետ եւ ստանում կրկնակի աշխատավարձ: Խորհրդարանականները ձայների մեծամասնությամբ քվեարկել են նրա առաջարկության դեմ:

Տեքստիլագործները շուկաներ են փնտրում

Ադրբեջանցի տեքստիլագործները ելանդուն կերպով գործընկերներ են որոնում արեւմտյան եւ արեւելյան շուկաներում: Երկրում տեքստիլագործության խոշորագույն Թաղիեւի անվան կոմբինատը համաձայնագիր է կնքել գերմանական «Herst» ֆիրմայի հետ, որի համաձայն ստանալու է խիստ դեֆիցիտային ներկանյութեր, ինչպես նաեւ սննդամթերք, փոխարենը կոմբինատը մատակարարելու է ամեն ամիս Գերմանիա առաքել անկողնու սպիտակեղենի 50 հազար լրակազմ: Միաժամանակ համաձայնագիր է ստորագրվել Պակիստանի «Aoc Krup» ֆիրմայի հետ համատեղ ձեռնարկության ստեղծման վերաբերյալ, որը 20 միլիոն դոլլարի սարքավորումներ կմատակարարի բամբակի վերամշակման եւ համատեղ տեքստիլեղենի արտադրության համար:

Իրանը կսկսի ուժանյութ մատակարարել Նախիջեւանին

Ավարտվել է բարձր լարման 6 կիլոմետրանոց ուժային հոսանքի շինարարությունը, որով Իրանը Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետությանը պետք է ուժանյութ մատակարարի: Նախատեսվում է, որ Իրանն օրական կմատակարարի 10 մեգավատ հոսանք, որը կբավարարի ինքնավար հանրապետության նվազագույն պահանջները: Հոսանքաքարը կառուցվել է իրանա-ադրբեջանական պայմանագրի համաձայն, ըստ որի Իրանը էլեկտրական հիմունքներով Նախիջեւանին կմատակարարի նաեւ մթերք ու վառելիք: Շուտով կավարտվի նաեւ գազամուղի կառուցումը: ■

S.O.S.

Համագործակցում առողջապահության բնագավառում

ԱՄՆ-ի ազգային առողջապահության գործակալության հիվանդությունների վերահսկման եւ կանխարգելման կենտրոնը (CBC) եւ Հայաստանի առողջապահության ազգային ինստիտուտը պայմանավորվածություն են ձեռք բերել Հայաստանի բնակչության առողջապահության եւ սննդի հարցերը միասին վերահսկելու մասին:

Հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի բուսակառուցներին, երեխաներին ու գաղթականներին, քանի որ այս խավերը մեծ հավանականություն ունեն բերասնվելու տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում: Հիմնվել է մի համակարգ՝ EPHISS (Emergency Public Help Information Surveillance System), կուսումնասիրվեն հիվանդություններ, ինչպիսիք են տուբերկուլյոզը, բրուցելյոզը, լուծային հիվանդություններ, ինչպես նաեւ մահացության տոկոսը: Այդ կենտրոնը ֆինանսական ֆոնդեր է ստացել USAID-ից (Միջազգային զարգացման ամերիկյան գործակալություն)՝ 57 հազար դոլլար: Քննարկմանը մասնակցում էին Հայաստանի առողջապահության ազգային ինստիտուտի տնօրեն Վլադիմիր Դավիդյանը, USAID-ի տնօրեն Այզան Օլդսը եւ CBC-ի տնօրեն Մոթ Մակ-Նաբը: ■

ԼՂՀ

Ղարաբաղի բժիշկներն անգործ չեն

«Նոյյան տաղան» գործակալության թղթակիցը հանդիպել է ԼՂՀ հանրապետական հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ Վիլլի Կարապետյանին Լեռնային Ղարաբաղի երեխաների բուժման հետ կապված դժվարությունների մասնագիտությամբ: «Այս պայմաններում, իհարկե, չափազանց դժվար է կազմակերպել բուժօգնության հարցերը: Տրանսպորտի բացակայության պատճառով մեր բժիշկները հնարավորություն չունեն այցելել հիվանդ երեխաներին: Բացի այդ, մեր բուժաշխատողների մեծ մասը քաղաքում չէ: Ամենից շատ մտահոգում է մանկական սննդի հարցը: Վիրուսային հիվանդություններով տառապող երեխաներին պետք է ուժեղ սնունդ, որի բացակայությունն էլ ավելի է բարդացնում մեր աշխատանքը: Նաեւ ցրտի պատճառով ի վիճակի չենք բոլոր հիվանդներին ընդունել հիվանդանոցներում: Առավել դժվարություն ունենք դեղնախտով հիվանդ երեխաների բուժման հարցում: Այդ հիվանդների համար նախատեսված է 25 մահճակալ: Ներկայումս ունենք դեղնախտով վարակված 16 երեխա:

Այդուհանդերձ, Հիպոկրատի երդում տված, իրենց աշխատատեղերում մնացած բժիշկների աշխատանքն այս պայմաններում կարելի է համարել հերոսություն»: ■

Պեկին - Երեւան

Չինաստանը Հայաստան կուղարկի հացահատիկ

Երեկ ՀՀ արտգործնախարարությունում տեղի ունեցավ Հայաստանի Հանրապետությունում Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Չժան Յան Յանի եւ դեսպանության առաջին քարտուղար, առեւտրատնտեսական հարցերի պատասխանատու Լյու Սյուելի մամուլի ասուլիսը:

Պարոն Չժանը նախ նշեց, որ Հայաստանի փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանի Չինաստան կատարած այցից հետո Անդրկովկասում առաջինը Հայաստան ուղարկվեց Չինաստանի հավատարմատարը: Այնուհետեւ նա անդրադարձավ Չինաստանում 1978 թվականից սկսված բարեփոխումներին, նշելով, թե դրա առաջին փուլն ավարտվել է եւ այժմ շարունակվում է երկրորդը: «Մենք ծրագրում ենք ստանալ երկու անգամ շատ արդյունք, քան նախկինում եւ հուսով եմ, որ կհասնենք մեր նպատակին», ասաց հավատարմատարը: Պրն. Չժանն ասաց, թե ՉԺՀ-ն բազմակուսակցական պետություն է՝ սոցիալիստական ուղղվածությամբ: Հավատարմատարը չին ժողովրդի հաջողություններից համարեց նաեւ տնտեսական բարեփոխությունը, որի շնորհիվ բավականին փոքր մակերեսի հողատարածքներ ունեցող Չինաստանը կարողանում է իրեն առատորեն կերակրել:

Մեր այն հարցին, թե ինչպես է Չինաստանը արձագանքել նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ուղերձին, պրն. Չժանը պատասխանեց, թե նույն օրն ինքը ստացել է ուղերձը եւ ուղարկել Պեկին՝ Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության նախագահին: Հավատարմատարի կարծիքով, Հայաստանում ստեղծված ծանր իրավիճակը պայմանավորված է շրջափակումներով եւ գազատարն անցնում է ոչ թե Չինաստանով, այլ Վրաստանով: «Չինաստանը կողմ է ինչպես այդ, այնպես էլ մյուս հակամարտությունների պարագայում հարցերը լուծել խաղաղ, քաղաքական, դիվանագիտական ճանապարհներով»:

Պրն. Չժանը նշեց նաեւ, որ թեեւ իր ողջ պատմության ընթացքում Չինաստանը ոչ մի երկրի ցորեն չի տվել, դրա խիստ անհրաժեշտության պատճառով, բայց Հայաստանին որոշվել է հատկացնել եւ միայն տեխնիկական պատճառներով է, որ ցորենը մինչեւ օրս տեղ չի հասել: Առեւտրատնտեսական ներկայացուցիչ Լյու Սյուելը նշեց, որ Երեւանում հավատարմագրված 6 դեսպանություններից միայն իրենց մոտ կա առեւտրատնտեսական ներկայացուցիչ: Հայաստանում գտնվելու 3 շաբաթվա ընթացքում նա կարողացել է որոշակի կապեր հաստատել հատկապես հայ գործարար մարդկանց հետ, որոնք տարբեր բնույթի առաջարկներով դիմում են դեսպանատուն: Համագործակցության հիմնական ոլորտը կլինի համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծումը, այդ թվում հանքային ջրերի իրացման բնագավառում: Ա. Հ.

Մշակույթ

ՍՈՒՔԻԱՍ ԹՈՐՈՍՅԱՆ. «ՀՈՒՅՍՆԵՐՍ ԴՆԵՆՔ ՄԵԶ ՎՐԱ»

Թեթեյան մշակութային միությունը սփյուռքի ամենահայտնի եւ հեղինակավոր կազմակերպություններից է, որ իր գոյության շուրջ կեսդարյա պատմության ընթացքում անգնահատելի դեր է խաղացել եւ այսօր էլ շարունակում է խաղալ գրական-մշակութային եւ կրթական ասպարեզներում, հայապահպանության գործում ընդհանրապես: 1990-ին այն արմատներ գցեց նաեւ մայր հայրենիքում, երբ ստեղծվեց Հայաստանի Թեթեյան մշակութային միությունը: Վերջինիս օրեր առաջ ավարտված երկրորդ համագումարում վարչության նոր նախագահ ընտրվեց գեղանկարիչ, Ազգային օպերայի եւ բալետի թատրոնի ռեժիսոր եւ շնորհալի դերասան ***ՍՈՒՔԻԱՍ ԹՈՐՈՍՅԱՆԸ****: ՀԹՄՄ-ի առջեւ ծառացած հետագա խնդիրների եւ ծավալելիք աշխատանքի հիմնական ուղղությունների մասին զրուցելու համար էլ խմբագրությունը հրավիրեցինք նորընտիր նախագահին:*

– Հարգելի Սուքիաս, շնորհավորելով ձեզ այս նոր նշանակման առթիվ, միաժամանակ կուզենայինք իմանալ, թե որո՞նք են Հայաստանի Թեթեյան մշակութային միության գործունեության հիմնական ուղղությունները: Արդյոք դրանք չե՞ն տարբերվում սփյուռքում գործող նույնանուն կազմակերպության խնդիրներից:

– Նախ՝ շնորհակալություն շնորհավորանքի համար: Ինչ վերաբերում է մեր խնդիրներին, դրանց առանձնահատկությանը, ապա ասեմ, որ դրանք խորքում նույնանման լինելով հանդերձ, չեն կարող լրիվ նույնը լինել, քանզի տարբեր են սփյուռքի եւ մեր պայմանները: Մենք առաջնահերթ նշանակություն ենք տալիս մայր հայրենիքում ստեղծված հարուստ մշակույթը ոչ միայն սփյուռքահայ գաղթօջախներին, այլեւ ողջ աշխարհին ներկայացնելու խնդրին: Որքան նկատել եմ, ո՛չ մշակույթի նախարարությունը, ո՛չ ստեղծագործական միությունները այսօր չեն հոգում այդ մասին եւ այս գերկարեւոր գործը կարծես մնացել է ինքնահոսի: Արտասահման մեկնող անհատ արվեստագետներ, դեռ ավելի շատ նրանք, որոնք դեռ էլ խմբերը ավելի շատ գնում են անձնական նախաձեռնությամբ եւ հայտնի չէ, թե ինչ եւ ինչպես են ներկայացնում այնտեղ: Այս պարագայում կարեւորվում է հասարակական-մշակութային կազմակերպությունների դերը, ինչպիսիմ մերն է: Մեր ուշադրության կենտրոնում է նաեւ մատաղ սերնդի դաստիարակության, հատկապես գեղագիտական դաստիարակության գործը: Ամեն կերպ պետք է աշխատենք նպաստել, որ արվեստն իր ճյուղերով մուտք գործի դպրոց, հասատաց տեղ գրավի վերջինիս ծրագրերում՝ արդյունքում ունենալու համար գեղագիտորեն զարգացած սերունդ: Հնարավորության պայմաններում հոգ ենք տանելու նաեւ մեր տաղանդավոր, բայց տգիտալապես անպաշտպան արվեստագետների վիճակը բարելավելու մասին:

– Ձեր թվարկած խնդիրներն իրոք շատ կարեւոր են ու անհետաձգելի, բայց ունե՞ք արդյոք դրանց իրագործման կոնկրետ ծրագիր:

– Կան այդ ծրագրերը, թեեւ մեր նորակազմ վարչության անդամներն օրերս ներկայացնելու են իրենց առաջարկները որոշակի ուղղություններով: Նախ՝ ուզում ենք մեր ուժերով հիմնել մշակութային գործող պատկերասրահ, որ կունենանք ժամանակակից հայտնի ու դեռեւս անհայտ, բայց օժտված նկարիչների ու քանդակագործների աշխատանքներից բաղկացած հիմնական ցուցադրանք: Դրան զուգահեռ այդտեղ մտադիր ենք կազմակերպել ցուցահանդես-վաճառքներ, նաեւ կատարել գեղարվեստական արժեքների փոխանակումներ արտասահմանի նմանատիպ հաստատությունների հետ: Մեր առաջիկա ծրագրերի մեջ է Ստեփանակերտում կառուցելիք եկեղեցու նախագծերի մրցույթ անցկացնելը: Երաժշտության բնագավառում, գտնում եմ, որ անցել են մեծ փառատոներ անցկացնելու ժամանակները: Կձգտենք կազմակերպել անհատ կատարողների հյուրախաղեր դրսում, նաեւ աղահովել նրանց մասնակցությունը միջազգային մրցույթներին: Ինչ խոսք, այսօր շատ է դժվարացել մեծ խմբերի կամ թատերական կոլեկտիվների փոխանակումը, ուստի առայժմ բավարարվելու ենք առկա դահանջներն ուսումնասիրելով եւ սփյուռքի թատերական գործիչների հետ կապեր ստեղծելով: Հեռանկարում ակնկալում ենք ունենալ մեր թերթը՝ զուտ մշակութային ուղղվածությամբ եւ բեմատիկայով:

Կարելի է իհարկե այդ ծրագրերից անվերջ խոսել: Ամենակարեւորը սակայն այն բանի գիտակցումն է, որ հույսերս դիտի դնենք մեզ վրա եւ չսպասենք, թե սփյուռքը մեզ ե՞րբ եւ ինչո՞վ կարող է օգնել: Ավելին ասեմ. ես երազում եմ երբեւէ հասնել մի վիճակի, որ մենք օգնենք մեր սփյուռքին: Եւ դա կլինի, չէ՞ որ մենք ունենք ներկայանալի եւ հարուստ մշակույթ: Պարզապես, նորից եմ կրկնում, այն պատշաճ մակարդակով միջազգային ասպարեզ հանել է պետք: Ազգային արժեքները հայրենիք բերելուն եւ հավաքելուն զուգընթաց պետք է կարողանալ դրանք նաեւ խելացիորեն դուրս տանել եւ ցուցադրել աշխարհին: Տարիների հետ կգա հայկական արվեստի ճանաչումն ու ընդունումը, ինչպես ասում են՝ դրանից բխող բոլոր հետեւանքներով: Եւ այդժամ ԹՄՄ վարչությունն էլ, համոզված եմ, կտեղափոխվի հայրենիք՝ Երեւան:

Ստեղծագործական մտավորականությանը խրախուսելու համար մտադիր ենք շարունակել Թեթեյանի անվան մրցանակների շնորհումը հայրենի արվեստագետներին՝ որպես գնահատական նրանց կատարած աշխատանքի: Մեր նպատակներից մեկն էլ պիտի լինի ամեն գնով մեր շնորհալի արվեստագետների արտահոսքը դեպի արտասահման կանխելու գործը:

– Ովքե՞ր են այսօր ձեր միության անդամները եւ ցանկացողներն ինչպե՞ս կարող են անդամագրվել:

– Մեր միության շարքերում այսօր կան Հայաստանի ստեղծագործական մտավորականության շատ ներկայացուցիչներ, նաեւ գեղարվեստական կոլեկտիվներ, բայց մենք ուզում ենք ներգրավել նոր ուժեր: Դրա համար ուղղակի պետք է ցանկություն հայտնել: Ճիշտ է, առայժմ, ցավոք, չունենք մեր գրասենյակը, բայց շուտով կունենանք այն: Մասնաճյուղեր ունենք Շիրակի գոտում՝ Գյումրիում, Մասիսի շրջանում, Եղեգնաձորում, Արցախում: Վերջինիս ուզում ենք հատուկ կարգավիճակ տալ: Մտադիր ենք միության մասնաճյուղեր հիմնել մեր հանրապետության մյուս շրջաններում:

– Դուք արվեստագետ եք՝ նկարիչ, դերասան-ռեժիսոր, «Գավիթ» թատրոն-ստուդիայի գեղարվեստական ղեկավար եւ «Ազգ» թերթի հայտնի երգիծանկարիչը: Չի՞ խանգարելու արդյոք ձեր այս նոր աշխատանքը ստեղծագործելուն:

– Անշուշտ կխանգարի: Բայց ես չեմ կարող ինձ զսպել եւ կշարունակեմ նկարել, խաղալ: Նյութական այս ծանր պայմաններում, վստահ եմ, չեն դադարում ստեղծագործելուց նաեւ մեր մյուս արվեստագետները: Այլ ճանապարհ չունենք: Մեզ միավորվել ու ստեղծագործական ջանքերը համադրել է պետք: ՀԹՄՄ-ն կոչված է նպաստելու նաեւ այս խնդրին:

Զրույցը վարեց
ԼԵՎՈՆ ԼԱՇԻԿՅԱՆԸ

Կարծիք

Ստորագրվել է հայ-ամերիկյան համաձայնագիր

Դեկտեմբերի 15-ին Հայաստանի Հանրապետության եւ ԱՄՆ-ի կառավարությունների միջեւ ստորագրվեց «Մարդասիրական եւ տեխնիկական օգնության վերահսկումը հետեւանքներ նպատակով համագործակցության մասին» համաձայնագիրը: Հայկական կողմից այն ստորագրեց փոխվարչապետ Հրանտ Բագրատյանը, ամերիկյան կողմից՝ Հայաստանում ԱՄՆ-ի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Թոմ Փրայսը: Դա Հայաստանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ ստորագրված հինգերորդ համաձայնագիրն է: Այն անժամկետ է եւ ընդգրկում է հետեւյալ հոդվածները. «Հարկերի մասին», «Անձնակազմի կարգավիճակի մասին: ԱՄՆ զինծառայողների եւ քաղաքացիական անձերի կարգավիճակը», «Օգնության օգտագործում» եւ այլն: Հրանտ Բագրատյանի խոսքերով, երկու երկրների միջեւ 6-րդ համաձայնագիրը նախատեսվում է ստորագրել հունվար-փետրվարին: ■

Տնտեսություն

Նախարարությունը բարեգործություն է անում

Թեթեւ արդյունաբերության նախարարության ձեռնարկությունները զբաղվում են բարեգործությամբ: ՀՀ թեթեւ արդյունաբերության նախարարության սոցիալական զարգացման բաժինը բացի իր ուղղակի պարտականություններից զբաղվում է նախարարության ձեռնարկությունների բարեգործության համակարգմամբ: Ինչպես «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին հաղորդել է վերոհիշյալ բաժնի պետ Էմմա Կեչեճյանը, թեթեւ արդյունաբերության նախարարության ձեռնարկությունները յուրահատուկ ուշադրության ու հոգածության կենտրոնում են պահում աղետի գոտու երեխաներին, ինչպես նաեւ փախստականներին: Այսպես, աղետի գոտու 339 երեխայի (319-ը որբեր են) անունով խնայդրամարկղներում հաշիվներ են բացված, պարբերաբար փոխանցումներ են կատարվում, կազմակերպվում է երեխաների հանգիստն արտասահմանյան երկրներում: Ինչ վերաբերում է փախստականներին, ապա ներկայումս նախարարության հանգստյան տներում է գտնվում 523 մարդ, այդ թվում եւ ԼՂՀ-ից ժամանած վերջին «ալիհի» փախստականներ: Խորազնին մշակվում է նախարարության հանգստյան տներում աղետյալ փախստականներին օգնություն ցուցաբերելու համար կենտրոնացված հիմնադրամի ստեղծման հարցը: Բարեգործների տեսադաշտից դուրս չեն մնում նաեւ ինքնաթափանցության ջոկատների զոհված մարտիկների ընտանիքները: ■

Իրավունք

Արդարությունը վերականգնվեց, բայց...

Մեր թերթի հունիսի 3-ի համարում ընթերցողներին տեղեկացրել էինք, որ հաստիքների կրճատման հետեւանքով աշխատանքից ազատվել եւ միաժամանակ բնակարանի հերթից զրկվել էր «Հայգազ» արտադրական միավորման արհմիության նախագահ Արտավիր Հակոբյանը, որն այդ առթիվ դիմել էր ծայրահեղ միջոցի՝ մայիսի 31-ից հունիսի 12-ը իր աշխատասենյակում հացադուլ հայտարարելով: Այն ժամանակ հացադուլավորը պնդում էր, որ հաստիքների կրճատման ժամանակ թույլ են տրվել անօրինականություններ եւ կամայականություններ, խախտվել են աշխատանքային օրենսգրքի համապատասխան հոդվածները եւ այլն: Ըստ նրա, իրեն աշխատանքից հեռացնելու հիմնական պատճառը բնակարանի հերթից հանելն ու նրան հասանելիք բնակարանն ուրիշին տալն էր:

Եւ ահա վերջերս Երեւանի Արաբկիրի շրջանի ժողովրդական դատարանը քննեց այդ գործը եւ որոշեց, որ հայցվոր Արտավիր Հակոբյանի պահանջը հիմնավորված է եւ ենթակա է բավարարման: Դատարանը որոշեց, որ պրն. Հակոբյանը պետք է վերականգնվի նախկին աշխատանքում, իսկ «Հայգազվառելիք» պետական ձեռնարկությունը նրան պետք է վճարի հարկադիր պարապուրդի գումարը:

Թվում է, թե ամեն ինչ լավ է, եւ արդարությունը վերականգնվել է: Բայց բնակարաններն արդեն բաժանվել են, եւ Արտավիր Հակոբյանը փաստորեն «դուրս է մնացել խաղից»: Այնպես որ, դատարանի որոշումը նրան պարզապես միայն բարոյական բավարարություն է տվել, եւ այն էլ բավականին վերապահումներով, որովհետեւ օրենքի խախտումն արձանագրվել է, բայց խախտողներին պատասխանատվության կանչելու մասին ոչ մի խոսք չկա:

Ա. Ա.

Հայաստանի պետվիճակագրության տվյալներով հանրապետության տարածքում գտնվող համատեղ ձեռնարկությունների արտադրանքի (աշխատանքների, ծառայությունների) ծավալը 1992 թ. 9 ամիսների ընթացքում կազմեց 35098.2 հազար ռուբլի, որից 22809.2 հազար ռուբլու չափով իրացվել է ռուբլու գոտում: Իրացվել է 10516.5 հազար ռուբլու տրիկոտաժ, 7543.5 հազար ռուբլու հաշվիչ տեխնիկա, ծրագրավորման համալիրներ եւ մեքենաների բաժին, 1398 հազար ռուբլու ալմաստե գործիքներ, 700 հազար ռ. կարի արտադրանք, 656 հազար ռ. մագնիսոֆոն, 314 հազար ռ. հասակը չափելու համար բժշկական սարքավորում, 200 հազար ռ. կոշկեղեն, 110 հազար ռ. պլաստմասսա, 100 հազար ռ. փայտանյութ եւ այլն: 1992 թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ հայտնեղ ձեռնարկությունների աշխատողների ցուցակներում կար 736 մարդ, իսկ աշխատավարձի ծախսերը կազմել են 9216.5 հազար ռուբլի:

ՏՏ-Սարք

Օգնություն 130 հազար փախստականներին

Փախստականների հարցերով պետական վարչության պետ Վլադիմիր Մովսիսյանը հայտնել է, որ Միջազգային Կարմիր խաչի կողմից գնված 2 մլն դոլլարի սննդամթերքը 1 ամսվա ընթացքում կհասնի Երեւան: Բացի այդ, ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով բարձրագույն կոմիսարի ներկայացուցիչները իրենց երեւանյան գրասենյակում կաշխատեն մինչեւ հաջորդ տարվա մայիս ամիսը եւ կօգնեն հոգալ փախստականների ձմեռվա հոգսերը: Գրասենյակը հատկացնելու է 4,3 մլն դոլլար Մարտունաշենից, Գեղաշենից, Շահումյանից բռնագաղթվածների եւ ժամանակավոր կացարաններում ապաստանած փախստականների տարրական կարիքները հոգալու նպատակով: Ընդամենն այս ձմեռ վերոհիշյալ կազմակերպությունների հոգածության ներքո կգտնվի 130 հազար փախստական:

Արդշինբանկը առաջինն է բացել թղթակցային հաշիվ արտասահմանում

Արդշինբանկի փոխկառավարիչ Գագիկ Ստեփանյանը հայտնել է, որ բանկը Հայաստանի բանկերից առաջինն էր թղթակցային հաշիվ բացել արտասահմանում: Բանն այն է, որ Միջազգային վայրուցային հիմնադրամի ներկայացուցիչները ծանոթանալով հաշվեկշիռներին, համեմատաբար բարվոք վիճակում են գտել Արդշինբանկի հաշվեկշիռը, շնորհիվ գործի մեջ ներգրավված բանկային գործի որակյալ մասնագետների: Ստեփանյանը հայտնել է նաեւ, որ ներկայումս Հայաստանում արդեն մի քանի բանկեր եւս, այդ թվում՝ Պետբանկը, ունեն նման հաշիվներ: Իսկ այն հարցին, թե ինչո՞ւ հացագնումների համար ԵԱՀԽ-ից ստացված բազմամիլիոն էյուրի վարկի մարման փաստաթղթերի կազմման պատասխանատվությունը կառավարությունը դրել է Արդշինբանկի վրա, Ստեփանյանն իր դժգոհությունն է հայտնել այդ առիթով եւ ավելացրել. «Այն պարզ պատճառով, որ այդ ժամանակ միայն մեր բանկն ուներ թղթակցային հաշիվ արտասահմանում»:

Ուշադրություն, հրդեհ է

Մյասնիկյանի շրջանի հրշեջ մասի պետ Վաչագան Սրապյանը հաղորդել է, որ ի թիվս հրդեհահարույց այլ երեւույթների, ամենավտանգավորն անթույլատրելի վայրերում դյուրավառ նյութերի (բենզին) վաճառքն է: «Մենք դիմել ենք իրավապահ եւ օրենսդիր մարմիններին, բայց գործնականում ոչինչ չի արվում: Գործկոմը խոստովանում է, որ իսկն անզոր է, որ դա ինչ-որ չափով թեթեւացնում է բենզինի ճգնաժամը եւ -այլն»: Հրշեջ մասի ուժերով տպագրվում եւ տարածվում է տարբեր տեսակի բացատրական գրականություն, որ նպատակ ունի կանխարգելել հրդեհների առաջացումը, օրինակ՝ վառարաններից օգտվելու կանոնները եւ այլն:

«Էներգան»ը նոր խոսք էներգետիկայում

Հայաստանում գործող «Էներգան» ընկերությունը որոշել է կառուցել 2 մեգավատ հզորությամբ փորձնական արեւային էլեկտրակայան: Այսօր ֆիրման տեղյակ է այնպիսի հայելիների արտադրության ամբողջ տեխնոլոգիային, որոնք ի վիճակի են ընդունել արեւի ճառագայթների էներգիայի 80-85 տոկոսը: Հիշեցնենք, որ այսօր գործող լավագույն նմուշների մոտ այդ ցուցանիշը չի գերազանցում 60 տոկոսը: «Էներգան»-ի գիտնականները համոզված են հաջողության մեջ եւ այժմ աշխատում են նմանատիպ կայանի համակարգչային մոդելի վրա, որն ի վիճակի է արտադրել 2000 մեգավատ էլեկտրաէներգիա: Դա թույլ կտա Հայաստանին ծածկել հանրապետության էներգամատակարարման բոլոր ծախսերը: Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցին ասաց «Էներգան»-ի ղեկավար Սիմոն Հայրապետյանը, համաշխարհային նմանօրինակներ չունեցող օբյեկտի շինարարությունը կարժենա 1 միլիարդ դոլլար: Եթե հաշվի առնենք, որ կայանի ծառայության ժամկետը 150-200 տարի է, եւ այն ծախսերը կհանի առնվազն 7 տարուց հետո, ներդրվող գումարն այնքան էլ մեծ չի թվում: ■

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ

«ՁԵՌՈ ԱՄԲՈՂՋ» ԶՌՈ՞

1957 թ. Երեւանյան տաք ու բարեբեր աշնանային մի ուշ երեկո «հայրենի գրագետներու» կերած-խմած մի խումբ դուրս եկավ այն ժամանակ «Ինտուրիստ», այժմ «Երեւան» հյուրանոցի դռներից եւ իր աղմուկ-աղաղակը լցրեց «կինոմոսկվայի» դիմաց փռված փոքրիկ հրապարակում: Աղարանի խոտավետ ու զովասուն գյուղերից մեկը լքած, Երեւանում միլիցիայի սերժանտ դարձած բեխավոր անձնավորությունը փորձեց կարգի հրավիրել աղմկողներին, սակայն լռեց, քանի որ հագնված ու ճանաչված հեղինակություններ կային նրանց մեջ: «Հայրենի գրագետներու» հետ էր նաեւ սփյուռքահայ «առաջադեմ մի գրող», որը ժամերի ընթացքում ըմպած կոնյակի դեկալիտրերի մշուշը մի կերող ցրելով, իր առջեւ տեսավ բեխավոր եւ հղիության ուրբերորդ ամսին հավասարվող փորը դուրս գցած աղարանցի սերժանտին: «Առաջադեմ գրողը» դարձելով նրա ազգային եւ մասնագիտական ինքնությունը, լայն տարածած ձեռքերով մոտեցավ, գրկեց եւ հուզմունքից ասաց.

– Հայ ոստիկան, ձերբակալե՛ զիս:

Արձակագիր Մովսես Պչաճյանը իր «Ձերո ամբողջ» ուղեգրություն-հուշագրություն-հարցազրույցում նման քայլի չի դիմում, սակայն հայրենիքի առարկայական ընկալման այս մակարդակից էլ կարծես շատ հիչ է հեռանում («Յառաջ», 20 օգոստոս–7 նոյեմբեր 1992 թ.): Թերթի մոտ երեք ամսվա համարներում զետեղված այս ճամփորդական նշումների մեջ մեր առջեւ ներկայանում է սփյուռքահայ մտավորական-գրողը հուզված ու խոռված, հակասալից աղրումների մեջ ընկած: Տեղ-տեղ աղբած է նա, տեղ-տեղ ջարած, տեղ-տեղ ուզում է իրեն համոզել, որ հիանալու եւ ոգեւորվելու առիթները եւս հիչ չեն, երբեմն էլ, այնուամենայնով, մնում է «առաջադեմ գրողի» վերը նշված մակարդակին: «Ավիա... Ուրախություն ամբողջական չէ, բայց ոչինչ»: Գրողի հիասթափության դատճառն այն է, որ օդանավի վրա «Հայկական ավիաուղիներ» գրությունն է կարդացել եւ դժգոհություն է հայտնում «ավիա» բառից: Գրողը չգիտի՞, թե հայերեն տառեր կրող այդ օդանավում ինչդիսի այլանդակություններ են կատարվում, թե դանթեական ինչդիսի տառապանք է օգտվել դրանց ծառայությունից, թե բարբարոսության եւ հոտենտոտության ինչդիսի սահմանկեցնող դրվագներ են հերթարտվում Երեւան-Մոսկվա-Երեւան, եւ նույնիսկ Երեւան-Փարիզ-Երեւան թռիչի ընթացքում: Այսինքն, գիտի, շատ լավ գիտի, սակայն նրան (գուցե ամբողջ սփյուռքին) ամենից շատ հետաքրքրում է ոչ թե դարունակյալը, այլ դարունակիչը, ոչ թե այն, ինչ կա ներսում, այլ այն, ինչ երեւում է դրսից: «Պարունակյալը» մենք ենք, մեր ախոռի վերածված կյանքը, իր քարանձավայինից էլ շատ ավելի վատ կենցաղով, սակայն կարեւոր է, որ «դարունակիչը», այն, ինչի մեջ ծավալվում է անօրինակ ցինիզմի եւ չտեսնված թալանի եւ մսխումի «հայրենասիրական» «գործընթացը» եւ «գործնյորը», անդայման իր վրա կրի մեսրոպյան գրեր եւ հստակորեն գրված լինի դասական ուղղագրությամբ: Ի սեր ասծու, սիրելի գրող գործընկեր ու գործեղբայր, թող սեղագիր դրոշմեն այդ օդանավի վրա, միայն թե մարդավարի գործի, իսկ եթե ճիշտը կուզես իմանալ, այդ օդանավի վրա ավելի կսազեր ոչ թե ենոգույնը, այլ գանգուսկորով զարդարված սեւագորշ ավազակային դրոշակը:

«Տարի՞ր ես դուն մեր երազեն», ասում էր մեծ բանաստեղծը եւ անմիջապես եզրափակում. «ավելի՞ լավ...»: Այսօրվա սփյուռքն իր ջախջախիչ մեծամասնությամբ չի ուզում ընդունել, որ հայաստանյան իրականությունը կարող է տարբեր լինել «Իր երազեն»: Սփյուռք–Հայաստան հարաբերությունը շատ հաճախ վերածվել է կոմպաչսական-խորհրդանշապաչսական ծիսակատարության: Եւ երբ բախում է տեղի ունենում ներկա Հայաստանի առկա վիճակի եւ մտապատկերային-ներհայեցական Հայաստան խորհրդանիշի միջեւ, սփյուռքահայի գիտակցության մեջ կատարվում է զարմանալի մի իրերափոխություն. անիրականն անմիջապես ժխտում է իրականի այն բոլոր գծերը, որոնք անհամապատասխան են հեռվում, երազային մշուշների մեջ ստեղծված դատկերացմանը: Սփյուռքը, մանավանդ մտավորական սփյուռքը շարունակում է առարկայական Հայաստանին առնչվելիս ավելի շատ առաջնորդվել «խորհրդանիշի» ստեղծած օրինաչափություններով: Խորհրդանիշներն անփոփոխ են եւ անփոխն: Ուստի ներկայիս սփյուռքահայ մտավորականը շատ հաճախ նմանվում էր այն գրոսաշրջիկին, որ դարասկզբի ուղեցույց-քարտեզն առած գրոսնում է այսօրվա Եվրոպայում եւ ամեն անգամ զարմանում, որ իր առջեւ չի տեսնում քարտեզում նշվածը, ավելին՝ ժխտելով ներկայի նյութական ու ծանրակշիռ ներկայությունը, միակ իրականը հաստատում է ձեռքի աղբած ու հնացած քարտեզը:

Ահա Մովսես Պչաճյանը տեղ-տեղ այդ քարտեզ-գիտակցությանը ենթարկվելով իր զուտ վդովմունքն է հայտնում, դժգոհում է, թե ինչու Երեւանի կայարանի ժամացույցը Մոսկվայի ժամանակն է ցույց տալիս: Եղբայր, փոխանակ ուրախանաս, որ այս ավերի մեջ վերջապես մի աշխատող գործիք ես տեսել, դեռ դժգոհում ես, թե ինչու ուրիշ ժամանակով է աշխատում: Հրեն, հանրապետության գլխավոր ժամացույցը հրապարակում կանգնեց, դարձավ անժամ ու անժամանակ:

Սակայն Մովսես Պչաճյանի նման մտավորական գրողը հավանաբար դիտի իր գլխում քանդեր ու քայքայեր անփոփոխ «խորհրդանիշը»: Նրա գրականությունը մշտական վերլուծություն է, յուրաքանչյուր երեւույթի դատճառաբանում եւ իմաստավորում: «Վերաբերության դեմ է ենթարկեմ կարգ մը տեսակետներ», գրում է նա: Ուղեգրություններում դիտի հանդիպենք դիտյուն նկատված տեսարաններ եւ երեւույթներ, որոնք չեն ուզում նկատել կամ նկատելուց հետո չեն ուզում խոսել մեր հայրենակիցները դրսից: «**Պայքար, դայքար մինչեւ վերջ**»ը վերածված էր «դայքար, դայքար մինչեւ աբոռ»ի, անդին կհեծեր **ժողովուրդը...**»:

Գրողն ուղեբաժանի վրա է, դիտի հրաժեշտ տա խորհրդանշական Հայաստանին, դիտի փորձի, սակայն չկարողանա, նույնիսկ շարունակի տարբ տալ, հաստատես հանրապետության նախագահի հետ ունեցած ծավալուն հարցազրույցում, սակայն քայլը կատարված է, եւ որքան էլ սխրված լինի հին սովորությամբ ետ-ետ նայել, այնուամենայնիվ գնալու է առաջ: «Անշարժ էր լեռը, համբերատար, մենք է որ շեղած էինք, մենք է որ փոխած էինք ուղղությունը»: Ճիշտ ճանապարհն ընտրելու գիտակցությունն է, որ սփոփում է ավելի խորանալ Լեռ-Հայաստանը իրատես ճանաչելու մղումի մեջ: Սակայն Լեռան ճամփան միայն սփյո՞ռքը դիտի փնտրի: Լեռան հարեւանությամբ աղբելն արդյոք երաշխի՞ք է ճիշտ ուղու համար: Վերջին ամիսների, նույնիսկ օրերի փորձը ցույց տվեց, որ ոչ: Լեռն իսկապես միշտ իր տեղում է, շեղվողները մենք ենք, քանի որում յուրաքանչյուրս «դրսի» թե «ներսի» հայը, շեղվում ենք յուրովի, մեզնից յուրաքանչյուրը փորձում է իր մենաշնորհը աղացուցել «Լեռան վրա», սակայն ի վերջո դարզվում է, որ հեռացել ենք երկուսս էլ՝ մեկը մոտիկից, մյուսը՝ հեռվից: Եւ հեռացել իրարից դեռի Լեռը ձգտելու մեր հավասարազոր մղումների մեջ: Ուստի ճիշտ է գրողը, երբ հնչեցնում է կարեւոր հարցը. «Պիտի հասկնայի՞ք զիրար: Հայաստանի Հայը եւ սփյուռքի Հայը դիտի ըմբռնեի՞ն զիրար»:

Մովսես Պչաճյանի «Ձերո ամբողջ»ը փախլավայի նման է: Խոսքը կառուցվածքի մասին է: Խմորի համեղ ու նուրբ շերտերի արանքում ընկած է մեղրախորիզը, որի կամ մեղրն է շատ, կամ արհեստական, կամ էլ... ընկույզը կծված: Ուղեգրությունները կազմված են երեսունմեկ հատվածից, որ լույս են տեսել «Յառաջ»ի համարաչասխան թվով համարների առաջին էջում: Տասնվեցերորդ հատվածի վրա արձակագիրն ընդհատելով զիզզագաձեւ ու անհանդարտ դատումը (որը հմայք է հաղորդում նրա վեպերին), տասնյոթերորդ համարից սկսում է «Հանդարտ զրույց նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ»: Այս «հանդարտ»ությունը տեւում է ուղիղ տասներեք համար, որից հետո դարձյալ գալիս է փախլավայի խմորի շերտը, ոչ հարցազրույց, ոչ էլ մանավանդ «հանդարտ» զրույց: Խմորն ինձ ավելի համեղ թվաց, քան խոսքումնալից մեղրն ու ընկույզը: Մովսես Պչաճյանի «անհանդարտ» արձակագիր-ուղեգրող տեսակն ավելի հետաքրքիր ու գնահատելի է: Սակայն դառնանք բուն հարցազրույցին, որն իր չափերով, իր ծավալով ու խնդիրների ընդգրկումով առայժմ միակն է բոլոր եղածների մեջ:

Ես կարդում էի այդ հարցազրույցը եւ զարմանալի ու ծանոթ մի բան զգում: Հաճելի բան: Ասես մի քաղցր երաժշտություն, որից մի հատված լսել էի երբեմն եւ այլեւս բախտ չէի ունեցել երկրորդ անգամ ընթրխնելու: Վերջացրեցի տասներեք հատվածների ընթերցումը եւ անմիջապես հիշեցի. նոյեմբերի 11-ի ելույթը... նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի ելույթը: Այդ օրը, առաջին անգամ չորս տարվա մեջ, ես ինձ լավ ու աղահով զգացի **անվերապահորեն**: Ասես մի ուժեղ, հարուստ ու երջանիկ մի երկրի քաղաքացի լինեի... Ասենք եթե ոչ Ֆրանսիայի, Կանադայի կամ Անգլիայի, առա գոնե Դանիայի, Հոլանդիայի, Նորվեգիայի կամ թեկուզ Լյուքսեմբուրգի դքսության պես: Նախագահի հանդարտ ու վստահ դատվածքը առիթներ էր, լավատեսությամբ էր վարակում հեռուստադիտողներին: Ասես Գեսաշենի ու Շահումյանի փախստականներ երբեք չեն եղել, ասես Արծվաշեն չենք տվել մի կույտ արժեզրկված թղթադրամի պես, ասես «սեղանն է առաս, դիմացն Արարատ»... Իսկ երբ նախագահն իրեն հատուկ անվրդովությամբ հայտնեց, թե սահմաններում «հարաբերական անդորր» է, ես տեղնուտեղը մոռացա, որ այդ դահիճ Կաղանում տասից ավելի շեմքեր են այրվում, վաստակած անդորրը ստրումս անջատեցի հեռուստացույցս (որպեսզի հովհարի զոհ չդառնա) եւ մանկան արդար քնով քնեցի: Հաջորդ օրն իսկ դիտի գրվեր-փոշիանար այս երանելի վստահությունն ու աղահովության հազվագյուտ զգացումը, պակայն մի քանի տողեն բավական էին, որպեսզի տղավորվեին անջնջելիորեն: Ես խորապես երախտադարտ էի իմ ուրբանների տոկոսանոց նախագահին նման դարգեւի համար, եւ կենցաղային ու ազգային-քաղաքական ոչ մի խոչոչնոր ի վիճակի չէր սասանելու այդ զգացումը: Եւ ահա իմ սիրելի բարեկամ Մովսես Պչաճյանը դիտի առիթ տար վերսին ադրելու լիարժեք դեսության լիարժեք քաղաքացի լինելու նախանձելի դահերը, այն էլ թերի տասներեք համարում:

Դժվար եւ դատասխանատու բան է վերադատմել հարցազրույցը: Հաստատես հանրապետության առաջին դեմքի հարցազրույցը: Պարզապես զարմանալ կարելի է, որ մեր մամուլը մինչեւ այսօր չի արտատդել մի քանի ժամ տեւած այս երկխոսությունը, մանավանդ որ մեր լրագրողներն այսդիսի դատվի չեն արժանանում: Մինչդեռ հետաքրքիր դրվագներ այնտեղ շատ կան: Եւ կարեւոր դրվագներ: Թերեւս առաջին անգամ մեր նախագահը իր բերանով ասում է բաներ, որոնք կարեւոր են եւ հետաքրքիր: Օրինակ, այս կենսագրական մանրամասները. «Այդ տարի, երբ որ ես ավարտեցի դդրոցը, այդ տարի բաստրական ինստիտուտում դերասանական բաժնում ընդունելություններ չեղան: Երբ լինեին, գուցե հիմա ես դերասան լինեի»: Չափազանց կարեւոր եմ համարում նախագահի հետեւյալ միտքը. «... մենք որդես հասարակություն, նորից եմ կրկնում, ոչ որդես ժողովուրդ, որդես հասարակություն այսօր ես ենք մնացել քաղաքակիրթ աշխարհից եւ մեր նպատակը դետք է լինի որքան հնարավոր է արագ կարողանալ հաղթահարել այս հակասությունը եւ ստեղծել այդ հասարակությունը, որ հնարավորություն դետք է տա մեր ժողովրդի լավագույն ընդունակությունների առավելագույն դրսեւորմանը»:

Ոսկի խոսքեր: Դասագրքերում զետեղելու, անգիր անելու խոսքեր: Բայց ինչո՞ւ, մեծարգո նախագահ, ի՞նչն է դատճառը, որ «հառաջադիմություն կդրոռանք, բայց ետ-ետ կերթանք», քան որում ոչ թե «կերթանք», այլ կգահավիժենք դեռի անդունդ, եւ այս անկումը վախճան չունի: Ի՞նչն է դատճառը, որ «մեր ժողովրդի լավագույն ընդունակությունների առավելագույն դրսեւորման» փոխարեն հեքիաթային ու բարգավաճ դայմաններ են ստեղծվել մեր ժողովրդի հոռեգույն մասի, ոչ, տականքի, վիժվածքների, զանազան գող ու ավազակների, խարդախների եւ խաբեբաների, անգրագետների եւ վնասարարների վարնոց կրթերի ու աղետաբեր գործունեության համար:

Մ. Պչաճյանն այս հարցերը չի տալիս, սակայն տալիս է մեկ այլ, դարձյալ մտահոգիչ մի հարց. «...տղավորությունս այն է, որ կարելի է կաշառել որեւէ մակարդակի դատասխանատար»: «Կաշառակերություն» բառը լսելով դիտի ցնցվեր ուզած երկրի նախագահը, սակայն «Յառաջ»ի էջերում նման ցնցում չի արձանագրված, քանավանդ «որեւէ մակարդակի», որը նշանակում է, թե շարային դատասխանատուից մինչեւ հանրապետության նախագահ: Սակայն հիչ ուշ հնչում է սրա անուղղակի դատասխանը, երբ խոսքը գնում է կադրային քաղաքականության մասին. «Մենք առաջնորդվել ենք բացառապես **դրոֆեսիոնալ** եւ անձնական հատկություններով», երկու անգամ ամոթ է նախագահը: Կարիք կա՞ արդյոք մանրանել այս նախադասությունը կամ այս մեկը. «Յուրաքանչյուր դետություն ունի որոշակի միավոր հարստություն, դա բաշխում է ժողովրդի մեջ: Մեր ունեցածը սա է եւ արդարորեն բաշխված է»: Ափսոս, նախագահը չի ճշտում, թե որոշ բարձրաստիճան դատասխանատուներ եւ մի շարք կառավարական «բիրդանաղաներ» մտնո՞ւմ են ժողովրդի մեջ, թե՞ դրանք Օրուելի՛ վեպի այսդես կոչված «ներքին կուսակցությունն» են կազմում:

Դատասխանելով այն հարցին, թե ինչո՞ւ էր Ղարաբաղի առիթով տարիներ առաջ մի բան ասվում իր նախագահի կողմից, իսկ հիմա մեկ ուրիշ, արտահայտվում է հետեւյալ խիստ ուշագրավ դատճառաբանումը. «Այն ժամանակ բոլորովին այլ լոգունգներ էին եւ այն ժամանակ մենք **անկեղծորեն** եւ **հավատացած** (ընդգծումը մերն է – Ա. Թ.) դայքարում էինք հանուն Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման Հայաստանի հետ: Ինչո՞ւ, որովհետեւ այն ժամանակ Հայաստանը եւ Ադրբեջանը գտնվում էին Խ. Միության կազմում, այս ներքին սահմանները անձեռնմխելի էին միջազգային իրավունքի տեսակետից, նրանք ի վիճակի էին փոփոխվելու եւ դա հնարավոր էր փոփոխել, **ուշադրությունը շատ հանգիստ կարող էր վերաբերվել այդ սահմանների ներքին փոփոխություններին** (ընդգծումը մերն է – Ա. Թ.) եւ մենք հավատացած էինք, որ այդդիսի ընդվզման շնորհիվ գործադուլների, քաղաքային ճնշումների (այսդես է տեքստում – Ա. Թ.) շնորհիվ, որ մենք գործադրում էինք եւ Հայաստանի իշխանությունների, եւ Խ. Միության իշխանությունների վրա, հնարավոր էր հասնել նման փոփոխությունների: Բայց երբ Հայաստանը եւ Ադրբեջանը դարձան անկախ դետություններ, մենք սխալված ենք որդեգրելու արդեն նոր խաղի կանոններ»: Երբ իսկապես, ինչդես նախագահն է ասում, նախկին ԽՍՀՄ-ում հնարավոր էր ղարաբաղյան հարցի տարածքային լուծումը, առա ի՞նչ նդատակ ուներ միաժամանակ հնչող կոչը երեքուկես միլիոն քաղաքացիներին՝ **դուրս գալիս գնացքից...**

Մեր քաղվածքները վերջացնենք նախագահի այս հայտարարությամբ. «... ես չեմ կարող ինձ համարել ՀՀՇ-ի նախագահ, քանի որ ինձ ընտրել է ոչ թե ՀՀՇ-ն, այլ ժողովուրդը»: Այնուհանդերձ, նախագահն ասում է, թե «...ինձ համարում եմ ՀՀՇ-ի քաղաքականության որդեգիրը եւ իրականացնում եմ Հայոց Համազգային Շարժման քաղաքականությունը»: Այն ուրուներով տոկոսն արդյոք գիտե՞ր, որ իր քվեն տալիս է ոչ թե նախագահին, այլ «համազգային» հորջորջված վերոհիշյալ հաստատությանը:

Հետաքրքիր է, չափազանց հետաքրքիր: Որքան առիթներ եմ ունեցել լսելու կամ կարդալու արեւմտյան բարգավաճ երկրների նախագահների ելույթներն ու ճառերը, նկատել եմ մի օրինաչափություն: Որքան առաս, բարեբեր ու հանգիստ է երկիրը, այնքան ավելի մտահոգ են նախագահների ելույթները, այնքան ավելի անհանգիստ են նրանք: Յուրաքանչյուր նախագահ իր դարտականությունն է կատարում. մեկը Կաշդիրովսկու դես մերժվածներին ու բվաղներին մխիթարում է իր հանգիստ դատվածքով ու բառերի մասաժով, մյուսն էլ շարունակ խոսելով դժվարություններից, մտավոտյան մարզանքի դես, իր կշտացած ու հափրացած քաղաքացիներին ուզում է թմբիրից հանել: Յուրաքանչյուրին իր կրկեսը, ինչդես կասեր Ժակ Պրեվերը:

Սակայն «Ձերո ամբողջ» ի՞նչ: Քանի՞ տասնորդական, քանի՞ հարյուրերորդական: Կուզեի հանգիստ նախադասություններով ավարտել այս մտորումները, սակայն սխալված եմ բանավիճել իմ գրող բարեկամի հետ: Ձրո ամբողջ զրո: Ահա ներկայիս վիճակը: Երկու զրոների արանքից երբեմն սրարակեսը հանենք... Սակայն սա ի՞նչ դաժան դատարկվածություն է ամեն անգամ զրոյից սկսել: Մի՞թե մեր ժողովուրդը որեւէ ատարեզում **ամբողջ** չունի, որի վրա կարողանա նոր «կոտրակներ» դնելով նոր ամբողջներ ստեղծել: «Ձերոն ամբողջ, ամբողջ զերոն», շարունակում է գրողն իր տանջալից մտորումները: Այսինքն, ոչինչը դարձնում ենք ԻՆՉ, հետո մեր առարկայացված ինքնությունը մեր իսկ ձեռքով փոշիացնում, փշրում, որպեսզի նորից ոչինչը դարձնենք ինչ-որ բան: Այսօր նորից հայտնվեցինք «զրո մակարդակի» վրա: Հիմա նորից դիտի մեր նախկին շինած-քանդածը նորից շինենք: Մինչեւ ե՞րբ...

8 դեկտեմբերի, 1992

digitised by A.R.A.R.@

Տեսակետ

3. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵՆԵՋՄԵՆՏ

Ազգային հոգեբանությունը եւ մենեջմենտը

ՎԱՂԵՐԻ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

Սկիզբը «Ազգ» թերթի 21, 27, դեկտեմբեր 4

Դասնավորապես կարելի է եւ պետք է ասել «էս ենք էլի», որովհետեւ շատ ու շատ մեծությունների գծեր ունենք (եւ դրանք չտեսնել ու միայն գովաբանություն լսել ցանկացողին Միխայել Նալբանդյանն արդարացի էր մեղադրում իբրեւ «սուտ ազգասերի»): Չէինք կարող չունենալ: Սակայն ազգային ինքնաճանաչումը պիտի պատասխան տա, թե ինչո՞ւ ենք «էս», ինչպե՞ս ենք հասել դրան, այնուհետեւ, ո՞վ ենք մենք եւ ի՞նչ կարող ենք դառնալ, վերջապես ամենակարեւորը՝ ինչպե՞ս, ի՞նչ միջոցներով:

Այո, ամեն հայազգի մարդ պիտի հասկանա եւ խորապես զգա, որ «էս ենք, էլի», պիտի նաեւ ամոթ աղրի նախնիների առջեւ, ամոթ ու ցավ կորցրած հնարավորությունների համար: Ամոթի զգացումը թերեւս ամենազորեղ վերափոխիչ ուժն է եւ ազգային շիտակ ինքնաճանաչմանը ցուցադրվելով մեզ թույլ կտա հեռանալ այսօրվա անողտվաբեր «էս»ից դեպի այն, ինչ պիտի լինենք եւ կլինենք անողտաճառ: Անողտաճառ, եթե ժամանակ չկորցնենք, հենց այսօրվանից որոնենք եւ գտնենք մեր ուրույն ուղին, ազգային վերածննդի հասկացողությամբ մեզ բնորոշ քաղաքական, տնտեսական, բարոյական, հոգեւոր հիմքերը:

Միայն այս կերպ «հայկական հրաշքը» իրողություն կդառնա, եւ մեր այսօրվա աշակերտումը ավելի զարգացած ազգերին ու պետություններին չի մնա լոկ ծաղրական նմանակում:

Ինքնին հասկանալի է, որ ազգային ինքնաճանաչման այս վիթխարի խնդրի լուծումը դ՛ոչ մեկ հեղինակի գործ է, ո՛չ էլ մեկ գիտաճյուղի անելիք, այլ ազգի ողջ մտավորականության, ազգայնական ստեղծարար ուժերի:

Ցաքուցրիվ ջանքերն անբավարար են, զուտ սիրողականությունը՝ անգամ վնասակար: Անհրաժեշտություն է ստեղծել համակարգիչ մի կենտրոն՝ ինքներս մեզ ուսումնասիրելու, ի մի բերելու կուտակված գաղափարները, զանազան մտքումները, ծրագրերը, համակարգելու դրանք: Ամեն տեսակի գիտահետազոտական եւ «գիտավերլուծական» կենտրոններ՝ որքան ուզեք, ժամանակը չէ՞ հիմնելու «Հայության» ինստիտուտը, որը հենց կգլխավորի ազգային ինքնաճանաչման աշխատանքները, կնդասի ազգային գաղափարախոսության եւ քաղաքականության ռազմավարական հարցերի գիտական լուծմանը:

Եւ չմոռանանք, որ մենք հայերս ենք ուսումնասիրում մեզ՝ հայերիս: Ասածս այն է, որ ինքնաճանաչումը չդիտք է եւ չի կարող մնալ ինչ-որ անկիրք, ակադեմիական հետազոտություն, հայ ազգին բնորոշ այսինչ եւ այնինչ հատկությունների դարձ բվարկում:

Ազգային ինքնաճանաչումը եւ դրա հիման վրա ձեւավորվող հայկական մենեջմենտը պիտի իմաստավորվեն ամենից առաջ աշխարհի վրա հայոց տեղի եւ դերի տեսակետից:

Մեզ համար, հատկապես մեր պատմության ներկայիս բարդ ու խճճված, շրջադարձային փուլում ազգային ինքնաճանաչումը նշանակում է սեփական գոյության իմաստավորում, հեռահար նպատակների դարձում, անցյալի եւ ներկայի սրափ, իրատեսական գնահատում՝ հանուն ավելի լավ ազգային առաջիկայի ապահովման:

Այլապես հանուն ինչի՞ մենեջմենտ, հանուն ինչի՞ ենք ձգտում կատարելագործվել: Եթե նպատակները դարձ չեն, ապա միջոցների կատարելագործումից ակզբունքորեն մի՞թե բան կփոխվի: Եթե այդ նպատակները չեն մեզ կողմնորոշում, ապա ամեն մի այլ ուղղություն, որքան էլ գրավիչ թվա, մեզ չի բերելու ցանկալի ազգային առաջընթաց:

Հայկական մենեջմենտի աշխատանքային դրդապատճառների համակարգը

Այն հանգամանքը, որ մենք ներկայումս հայկական մենեջմենտի ձեւավորման տակավին առաջին յուրացման փուլում ենք, բնավ չի նշանակում, թե երկրորդ եւ հաջորդ երրորդ փուլի՝ բուն հայկական մենեջմենտի մասին առայժմ բավարարվելու ենք լոկ տեսական դատողություններ անելով: Արդեն այսօր մենք պիտի հոգ տանենք մի շարք գործնական խնդիրների լուծման մասին՝ սկսած աշխատանքային դասիարակության ուրույն հայկական համակարգի ձեւավորումից մինչեւ աշխատատեղերի կազմակերպումը՝ հայոց էթնոմշակութային առանձնահատկությունների հաշվառմամբ:

Այդ խնդիրներից սահմանափակվենք (նաեւ՝ հարկադրված լրագրային ժանրի պահանջներով) թերեւս գլխավորի՝ աշխատանքային դրդապատճառների քննարկմամբ: Իսկապես, կառավարման բոլոր տեսությունների միջուկը, ինչպես նաեւ գործնական միջոցառումների էությունը մոտիվացիայի (դրդապատճառների) խնդիրն է. ինչպե՞ս, ի՞նչ միջոցներով է անհրաժեշտ մարդուն դրդել աշխատանքի, որպեսզի կարողանանք սպասել առավել արդյունավետ գործունեություն: Այս խնդիրն է ի վերջո լուծում մենեջմենտը՝ Ֆրեդերիկ Թեյլորից մինչեւ ժամանակակից տեսաբաններն ու գործարար մարդիկ: Հայկական մենեջմենտը նույնպես, հենվելով հանդերձ համաշխարհային լավագույն փորձի վրա, պիտի ամենից առաջ մոտիվացիայի խնդիրը լուծի՝ առավելագույնս հաշվի առնելով հայ մարդու բարոյահոգեբանական առանձնահատկություններն առհասարակ եւ դրանց արդի դրսեւորումները հատկապես:

Իհարկե, մենեջմենտի գաղափարները, լինի դա ամերիկյան թե հայկական մենեջմենտը, երկնից չեն վերցվում. մինչեւ կառավարման գիտության առաջացումը մարդիկ միշտ էլ բախվել են մոտիվացիայի խնդրին եւ յուրովի այն լուծել: Եթե ամփոփելու լինենք մարդկության փորձը (իսկ մենեջմենտի բոլոր տեսությունները ի վերջո արտացոլում են դրա որեւէ կողմը), ապա կարող ենք որոշակի պայմանականությամբ առանձնացնել մարդուն աշխատանքի դրդելու հետեւյալ չորս հիմնական եղանակները.

1) հարկադրանքը (սովի սպառնալիքը, ֆիզիկական հարկադրանքի վախը եւ այլն),

2) շահը (անձնական օգուտը, հարստանալու ձգտումը, հասարակական վարկ եւ հարգանք ձեռք բերելու մղումը, փառասիրությունը եւ այլն),

3) գաղափարական նկատառումները (բարոյախոսությունը, կրոնական հորդորները, պետական քարոզչությունը, սոցիալ-քաղաքական ուսմունքները եւ այլն),

4) աշխատանքն ինքնին (սիրած աշխատանքը, ըստ կոչումի զբաղմունքը, ստեղծագործական ինքնահաստատումը եւ այլն):

Ինչպես ամեն մի հասարակության շրջանակներում, այնպես էլ ձեւավորվող հայկական հասարակության մեջ բոլոր չորս եղանակներն էլ բնականաբար գործելու են: Խնդիրը դրանց առավել ներդաշնակ գործածումն է թե ամբողջ ազգի ներսում եւ թե ազգի յուրաքանչյուր անդամի աշխատանքային վարքի կազավորման մեջ:

Առաջին եղանակը լիովին չի վերանալու (ինչպես չի վերացել ամենազարգացած ազգերի մեջ անգամ), քանի որ մարդկանց մի թեկուզ չնչին քանակության հարկ է լինելու հարկադրել աշխատանքի:

Չորրորդ եղանակը թերեւս ամենահզորն է (եւ ժամանակակից մենեջմենտը ամենամեծ ուշադրությունն է հատկացնում «աշխատանքն ինքնին» (work itself) հայեցակետին), սակայն նույնպես առայժմ սահմանափակ կիրառում ունի. քանի որ, ցավոք, շատ-շատ հայազգիներ կարող են ասել, որ իրենց համար աշխատանքի բուն բովանդակությունը եւ ոչ թե այլ նկատառումներ են վարքի գլխավոր դրդապատճառը. դրան են խոչընդոտում նաեւ մեր կենսական ցածր մակարդակը, ամենատարրական պահանջմունքների բավարարման բարդությունը եւ այլն: Մի խոսքով, չնայած այս եղանակի տիրապետությունն աղագա է, եւ մենք այսօր էլ անգամ չպետք է անտեսենք աշխատանքային եւ բարոյական դաստիարակության համակարգում վերաբերմունք ձեւավորելն աշխատանքի նկատմամբ որպես նպատակի, սակայն պետք է ելնել իրական կյանքից, որտեղ աշխատանքը եղել եւ մարդկանց ճնշող մեծամասնության համար մնում է առավելապես միջոց այլ նպատակների համար:

Երրորդ եղանակը նույնպես զգալի ազդեցություն ունի մարդու վարքի վրա. ավելին, հանուն գաղափարների մարդիկ միշտ աշխատել են բազմաթիվ խանդավառությամբ, քան սոսկ շահույթի ակնկալիքի պարագայում: Բազմաթիվ օրինակներ կարելի է բերել զանազան ժողովուրդների եւ պետությունների պատմությունից, թե մարդիկ ինչպիսի աշխատանքային մեծագործություններ են արել՝ դրդված ազգային-ազատագրական, կրոնական, հայրենասիրական գաղափարներից ու զգացումներից: Հեռու չգնանք. խորհրդային հասարակության պատմության մեջ «հեղափոխական խանդավառությունը» կարեւոր դեր է խաղացել իբրեւ աշխատանքային դրդապատճառ, զանգվածների ոգեւորության եւ կազմակերպվածության գործոն (ասվածին չի հակասում այն հանգամանքը, որ ամենից առաջ այն բանի, թե նա իր սեփական աշխատանքով ինչի է հասել՝ հարստության, փառքի, իշխանության: Չեռներեցության ոգին, լավ աշխատելու եւ լավ վաստակելու հոգեբանությունը, «գրպից միլիոնատեր» դառնալու հեռանկարը մեծապես նպաստեցին նոր հասարակարգի ամրապնդմանը եւ ներկայումս էլ, որպես «հավասար հնարավորությունների հասարակության» բնութագիր, աղահովում են համաշխարհային կյանքի կայունությունը եւ զարգացման բարձր տեմպերը: Համապատասխանաբար ժամանակակից մենեջմենտի ոչ մի տեսություն չի մերժում այս դրդապատճառի կարեւորությունը (բայց եւ չի գերագնահատում, ինչպես Թեյլորի-Ֆորդի համակարգում է). «աշխատանքի հումանիզացման», ճկուն աշխատանքային գրաֆիկի կիրառության, աշխատողի նկատմամբ «վստահության սկզբունքի», արտադրության դեմոկրատացման միջոցառումների շրջանակներում պարտադիր խորհուրդ է տրվում չմոռանալ տնտեսական վարձատրության գործոնի դերը:

Հայկական մենեջմենտում տնտեսական շահի օգտագործմանը բնականաբար մեծ տեղ պիտի տրվի աշխատանքային դրդապատճառների համակարգում: Սա միայն արտաքուստ է դյուրին թվում: 70 տարի հասարակական կյանքի կառավարման սկզբունքներն անհարիր էին հայոց ձեռներեցությանը. խեղում եւ խեղդում էին ձեռներեցների եռանդը: Ավելին, տիրապետող ռուսախորհրդային անիրազեկության, անփարները՝ կազված աշխատանքի անձնային իմաստի եւ հասարակական նշանակության հետ: Դարավոր փորձություններ անցած այդ արժեքավոր գաղափարները, որ ժամանակին գործածվեցին ուտոպիական հարցադրումների հիմնավորման նպատակով, այժմ ընկալվում են իբրեւ համայնավարական գաղափարախոսության տարր: Կարծում եմ, մեր խնդիրն այն պիտի լինի, որ մարդկային աշխատանքի անձնային-հումանիստական իմաստը, աշխատավոր մարդու բարոյական արժեքները, համատեղ աշխատանքի կարողություններն արտացոլող գաղափարները զտենք-մաքրենք նախկին գաղափարախոսական չարաշահումներից եւ գործադրենք ազգային նպատակադրումների հիմնավորման մեջ՝ անդրադառնալով զուգորդելով մարդու աշխատանքային վարքի այնպիսի հզոր դրդապատճառի հետ, ինչպիսին շահն է:

Անձնական շահի, իբրեւ աշխատանքային հիմնական (մեր բվարկմամբ՝ երկրորդ) դրդապատճառի օգտին է վկայում կապիտալիստական հասարակարգի ծնունդը եւ հաղթական բարգավաճումը ֆեոդալական հասարակարգի համեմատ: Աշխատանքի նկատմամբ նախկին արիստոկրատական քամահրանքի փոխարեն վաղ բուրժուազիայի գաղափարախոսներն առաջ քաշեցին (իբրեւ սեփական դասակարգի գոյության արդարացման եւ, ընդհանրապես, անգործունյա ֆեոդալական արիստոկրատիայի գոյության մերժման հիմք) այսպես կոչված «աշխատանքային բարոյականությունը». վերջինիս առանցքային դերը՝ «ինքն իրեն ստեղծած մարդու» (self-made man) իդեալն է, այսինքն՝ մարդուն պետք է գնահատել ոչ թե ըստ ծագման, ըստ նախնիների, այլ ձեռնհասության, աշխատանքում «գլուխ դնելու», զորանոցային կոլեկտիվիզմի ֆոնի վրա ձեռներեց հայերը (նաեւ հրեաները) ներկայանում էին գրեթե որպես քրեական հանցագործներ: Կրկնում եմ, «ռուսականը» նույնացված էր «սովետականի» հետ, եւ «ազգերի ծաղկման ու մերձեցման» կարգախոսի ներքո այլազգիներին բռնադատվել էր ռուսական մտածելակերպ եւ գործելակերպ: ԽՍՀՄ-ի վիթխարի տարածքում, հարյուրից ավելի ազգերի խառնարանում անխուսափելիորեն պիտի տիրապետող դառնար քանակապես իշխող էթնիկական տարրի վարքուբարքը, այդ թվում՝ աշխատանքի նկատմամբ վերաբերմունքը, այն է (իրենց իսկ՝ ռուս հեղինակների խոսքերով ասած)՝ «սլավոնական քաղաքը», «ռուսական ծուլությունը, անհոգությունը, նախաձեռնության պակասը» (Նիկոլայ Բերդյաեւ), «աշխատասեր կյանքի», «աշխատանքում ճշտապահության» սովորույթի բացակայությունը (Վասիլի Ռոզանով): Ազգերի իսկապես տեղի ունեցող մերձեցումն առաջավոր ձեւ էր ընդունել՝ ավելի շատ ընդհանուր էին դառնում բացասական, քան թե դրական գծերը: Բոլոր պարագաներում, նման իրավիճակը չէր կարող բացասաբար չանդրադառնալ նաեւ հայերի ավանդական արժեքների՝ աշխատասիրության, ձեռներեցության, ակտիվության վրա: Ահա թե ինչու ցայսօր հասարակական հոգեբանության մեջ դեռեւս պահպանվում է ձեռներեցության ընկալումն իբրեւ անխուսափելիորեն շաղախված հանցածին վարքի հետ. դրա վկայություններից առավել ցայտունը լայնորեն տարածված հակասեղանիկային տրամադրություններն են:

Չեռնարկչատիրական մշակույթի ձեւավորումը երկարատեւ ընթացք է լինելու, ինչպես եղել է ներկայումս բարգավաճող ամեն մի ազգի պատմության մեջ: Եւ կարեւոր պայմանն այն է, որ հայ հասարակության մեջ իշխող արժեքները, իդեալները, ավանդույթները, բարոյական նորմերը նպաստավոր լինեն ձեռնարկչատիրության զարգացմանը, ներդաշնակեն անձնական շահի եւ ազգային օգտակարության, հասարակության առջեւ պատասխանատվության դրդապատճառները:

Հայ ձեռներեցների ձեւավորվող խավը չդիտք է կազմված լինի միայն «փող շինողներից»: Անտարակույս, ձեռնարկչատիրությունը պիտի նախ եւ առաջ շահավետ լինի տնտեսապես (այսօր հայ ձեռներեցները լցրել են Հայաստանը, եւ միամիտ գործ է սոսկ բարոյախոսությամբ դա կասեցնելու փորձը): Սակայն շահավետությունը չդիտք է լինի հայ ձեռներեցների, գործարար մարդկանց միակ, ամենակուլ դրդապատճառը. առանց համազգային նպատակադրումների, հասարակության առջեւ պատասխանատվության զգացումի ձեւավորման մենք ազգովի կարող ենք առավել պառակտվել:

Այս խնդիրը տակավին նոր չէ. դրա զարմանալի ամբողջական, արդիական (հայկական մենեջմենտի ձեւավորման հարցադրման դիրքերից) մի ձեւակերպում է հանդիպում Ղազարոս Աղայանի 1869 թ. «Մի քանի խոսք մեր սիրելի ազգակիցներին» հոդվածում: Նախքան նշելով, որ հայ ժողովուրդը տարբերվում է այլ ժողովուրդներից թե քաղաքական, թե մտավոր եւ թե բարոյական առումով, Աղայանն այնուհետեւ շարունակում է. «Մեր խորին ուշադրությունը դարձնելով այս տարբերության վրա, մենք նկատում ենք, որ ոչ ամենայն աշխատության կերդ, որ գործ է դնում ուրիշ ազգ, կարող է գործ դնել եւ հայ ազգը, բայց ինչ կերդ, որ ամենակարեւորագույնն է եւ անհրաժեշտ հարկավորը, այն կարող է գործ դնել եւ հայը: Այդ կերդն է երկայնամտությամբ եւ միաբանական սիրով աշխատելը: Միաբանական սերը պետք է լինի հիմն մեր աշխատության, ընդհանուրի օգուտը նորա վերա կառուցած»: ■

(շարունակելի)

digitised by A.R.A.R.@

Աշխարհ. Եվրոպա

ՌՈՒՄԻՆԻԱ. ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻՆԵՐԻ ԽՄՈՐՈՒՄԸ

Բուդապեշտի աջակցությունը վայելող Տրանսիլվանիայի հունգարացիները պահանջում են վարչական եւ մշակութային ինքնավարություն

Վերջերս կայացած ընտրությունների արդյունքի եւ նախագահական ընտրություններում նեոկոմունիստների հաղթանակի առաջացրած euphoryությունից հետո անհանգստության ալիք է տարածվում Ռումինիայում: Այս անգամ երկրի բուն ամբողջությունն է կասկածի տակ առնվում: Իոն Իլիեսկուի հետ առճակատման մեջ մտած կոալիցիայի հիմնական կուսակցություններից մեկը՝ Ռումինիայի հունգարների ժողովրդավարական միությունը (ՌՀԺՄ) օրերս հրապարակեց հայտարարություն, որով պահանջվում է վարչական եւ մշակութային ինքնավարություն տալ Տրանսիլվանիայի Ռումինիայի այն երջանին, որտեղ զգալի թիվ են կազմում հունգարացիները: Հավանաբար դա ցույց է տալիս ընդդիմության միասնության ավարտը եւ հասստատում Ռումինիայի հունգարական համայնքի համեմատական չափավորության երկու տարիների ավարտը: Համեմատական, քանի որ արդեն 1990 թ. նկատվում էին մոտալուտ պառակտման նախանշանները:

Այսպես, Չաուշեսկուի անկումից հազիվ մի քանի շաբաթ անց այն ժամանակվա հունգարների ժողովրդավարական համաժողովի նախագահը Ֆրանսիայի հեռուստատեսության տեսախցիկների առջեւ պահանջեց, որ Տրանսիլվանիայում հաստատվեն երկրեզվություն եւ վարչական ինքնավարություն:

1990 թ. մարտին Տիրգու Մուրեշ քաղաքում հունգարական մի ավտոմեքենա սլացավ ռումինացի ցուցարարների խմբի վրա, վիրավորելով մի քանի մարդու եւ այդպիսով առաջացնելով ազգամիջյան անհանգիստ բախումներ: Մի քանի շաբաթ անց Ռումինիայի հունգարների ժողովրդավարական միությունը ընդդիմության երկրորդ ուժը դարձավ Ռումինիայի նորընտիր խորհրդարանում:

1991 թ. աշնանը երկու ուրիշ իրադարձություններ խորացրին ճգնաժամը. Բուդապեշտում կազմավորվեց «Տրանսիլվանիայի տարագիր կառավարություն», առա ինքնավարություն պահանջեցին Կոսովոյի եւ Հարգիտայի դեղարտաեներների շրջանները, որոնք գտնվում են Տրանսիլվանիայի կենտրոնում եւ բնակեցված են առավելապես հունգարներով:

Պահը ճիշտ էր ընտրված. հենց այդ ժամանակահատվածում հանքափորները վերջին անգամ մտել էին Բուխարեստ, եւ կառավարությունը ուրիշ հոգսերով էր զբաղված: ՌՀԺՄ-ի խմբակցություններից մեկի կողմից ինքնավարության պահանջով հանրաքվեի կազմակերպումը վերջին պահին չեղյալ հայտարարվեց:

Այս պահանջները նոր չեն: Իշխանության գլուխ անցնելուց որոշ ժամանակ անց կոմունիստներն այդ նույն շրջանների տարածքում ազգությունների սալինյան հաղթականության համաձայն ստեղծել էին «Հունգարների ինքնավար շրջան», որը վերացրել էր Չաուշեսկուն 70-ական թվականների սկզբին: Բայց առաջին անգամն է, որ այդ գաղափարն ըստ երեւույթին միջազգային ընդգրկման է հասնում: Այս ուղղությամբ որոշ կազմակերպություններ են գործում Ֆրանսիայում եւ արեւմտյան ուրիշ երկրներում: Հոլանդիայում նույնիսկ գոյություն ունի «Տրանսիլվանիային աջակցող ֆրիզների կոմիտե»: Ի դեմ, Սլովակիայի, Ուկրաինայի եւ Վոյեվոդինայի հունգար փոքրամասնությունները Տրանսիլվանիայի հունգարներին եռանդագին ողջունում են ներկայումս շատ տարածված ինքնավար փոքրամասնությունների սկզբունքին հետեւելով:

Մանավանդ հարկ է նշել, որ Բուդապեշտն այլեւս չի վարանում արտահայտելու իր աջակցությունը, որը կարող է վերածվել հարեւան երկրի հետ եղած հին վեճերը: Այս տարվա հունվարի 11-ին Հունգարիայի ներքին գործերի նախարար Պետեր Բորոշը առաջարկեց մի օրինագիծ, որը ոչնչացնում է դյուրացներ Հունգարիայի քաղաքացիության շնորհումը Ռումինիայում, Չեխո-Սլովակիայում եւ Հարավսլավիայում բնակվող հունգարներին: Սկզբնական շրջանում դա հունգարական ծագում ունեցող ռումինացիներին թույլ տվեց հրաժարվել հունվարի վերջերին Ռումինիայում անցկացված մարդահամարին մասնակցելուց: Մեկ ամիս անց Ռումինիայում անցկացվեցին տեղական ընտրություններ, առաջին փուլից հետո փետրվարի 14-ին Հունգարիայի դաշտպանության նախարար Լայոշ Ֆյուրը հայտարարեց, որ Հունգարիայի բանակի առաջին նդաստակը որեւէ տեղում հունգար ժողովրդին օգնելն է, որը նկատի է առնվում լեգվական ընդհանրության տեսակետից: Արդյունքը եղավ ռումինացիների ազգայնական հակադարձումը: Տրանսիլվանիայի գլխավոր քաղաք Կլուժում Ռումինիայի կեղծ ազգայնական կուսակցության թեկնածուն, սկզբնապես ստացած լինելով սակավաթիվ քվեներ, երկրորդ փուլում զգալի առավելությամբ ընտրվեց:

Երեւույթների նման ընթացքի դեմքում արեւելյան Եվրոպայում կարող է ծագել այն հակամարտություններից մեկը, որտեղ միախառնվում են ազգային փոքրամասնությունները ու սահմանները եւ որոնք նման են 19-րդ դարի դեղերին եւ որոնց նմանությունը այսօր կարելի է տեսնել նախկին Խ. Միության մասնատման մեջ:

Այդուհանդերձ, Բուդապեշտն ըստ երեւույթին չի փորձում խուսափել իրավիճակի բարդություններից: Փարիզի հունգարական ինստիտուտը վերջերս մի շարք ցույցեր կազմակերպեց, որոնք նվիրված էին Տրանսիլվանիայի դատմությանը եւ ժողովրական արվեստին: ■

Միջին Արեւելք

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՀԱՐՅՈՒՐ ՕՐԸ

Նոր վարչապետի գերառաջադրանքներն են ավերված երկրի վերակառուցումը եւ ազգային հաշտությունը

Երբ ս. թ. հոկտեմբերի 22-ին Ռաֆիկ Հարիրին նշանակվեց Լիբանանի վարչապետ, այնտեղ մտածեցին, որ եթե աշխարհի ամենահարուստ մարդկանցից մեկն իր ձեռքն է վերցնում երկրի ճակատագիրը, մի՞թե կարելի է նրան չվստահել: Մանավանդ, որ Հարիրին ոչ թե ժառանգորդ է, այլ ինքն է ստեղծել իր հարստությունը: Այսինքն այնպիսի մարդ է, որ գիտի իր արժեքը եւ երբեք սխալ ընտրություն չի կատարի:

Նշանակումից մի քանի օր անց մահմեդականները, ինչպես նաեւ դրուզները եւ քրիստոնյաները արդեն հավատում էին աղագային: «Ոչնչից սկսած մարդը կկարողանա ոտի կանգնեցնել այս երկիրը, որտեղ ամեն ինչ պետք է զրոյից սկսել», ասում են լավատեսները: «Նա այնքան հարուստ է, որ գանձարանից վերցնելու կարիք չի ունենա», հույս ունեն իրատեսները: Ի դեմ, նա ներդրումներ է կատարել Լիբանանում՝ իր հայրենի Սայդա քաղաքի բնակիչների համար եւ 20000 ուսանողների, որոնց ուսումը ֆինանսավորում է արտասահմանում, գլխավորապես Ֆրանսիայում եւ ԱՄՆ-ում: Արդեն նրան են վերագրում առաջին «հրաշքը». հեռախոսացանցը սկսել է լավ գործել: Որոշ իմաստով հախուռն վերանորոգում է կատարվել: Իրականում պատճառը հետեւյալն է. հեռահաղորդակցությունների անմատչելի պաշտոնյաները, որոնք հազարավոր գծեր են յուրացրել իրենց օգտին վաճառելու նպատակով, հարկադրված դրանք վերամիացրին, երկյուղելով վարչական լայն մաֆիագործումներից: Ասենք նաեւ նոր դեկավարի անվան շուրջ առասպելներ են հյուսվում: Փողոցներում, հյուրասենյակներում եւ այլուր կարելի է լսել նույն խոսքերը. «Եթե նա հաջողության չհասնի, ուրեմն ոչ ոք չի հասնի: Այդ դեպքում Լիբանանը վերջնականապես դատապարտված կլինի»:

Արեւմտյան Բեյրութում գտնվող իր պալատում Ռաֆիկ Հարիրին ամեն երեկո մեծ սեղանի շուրջ է հավաքում իր մերձավոր աշխատակիցներին: Շատերի հիմնական նստավայրը Փարիզում է կամ Ռիադում: Բայց վարչապետին հետեւելով, նրանք ժամանակավորապես հեռացել են ընտանիքներից: Համենայն դեպս, աշխատանքի նոր ոիթմը նրանց բնավ ժամանակ չէր թողնի ընտանեկան կյանքի: Այստեղ կիրառվում է «Հարիրիի մեթոդը», որը ենթադրում է գրեթե բոլոր ջանքերի միավորում հանուն մեկ նպատակի: Այդ եղանակով Հարիրին 1977 թ. ունեցել է իր առաջին լուրջ հաջողությունը՝ ինն ամսում Թաեֆում (Սաուդյան Արաբիա) կառուցելով համաժողովների վիթխարի պալատը: Նրա մրցակիցները երկնակի երկար ժամկետ էին պահանջում: Իսկ ինքը կարողացավ շինհրապարակում շուրջօրյա աշխատանք առաջարկել շաբաթվա բոլոր յոթ օրերին: Շինանյութերը տեղ էին հասցվում ուղղաթիռներով: Եւ պայմանագիրը ժամանակին կատարվեց: Մինչ այդ, նա Սաուդյան Արաբիայում «բախտ որոնող» երիտասարդ ինժեներ էր, իսկ հետո դարձավ բազավորական ընտանիքի շինարարական գործերի կառավարում եւ Ֆահդ բազավորի մտերիմը, որը նրան վստահում է բարեգործության եւ խղճամիտ աշխատանքի համար: «Վեց ամսից, եթե աղետ չպատահի, երկիրը ոտի կկանգնի, իսկ երկու տարում կկարողանա բնականոն կյանքով ապրել: Ինձ շատ լավ են, միաժամանակ հասկացնելով, որ այլընտրանք չկա: Այսօր անկախության խնդիր չկա, քանզի պետությունն այլեւս գոյություն չունի: Ինչ վերաբերում է վարչակազմում անհրաժեշտաբար կատարվելիք մաֆիագործումներին, ծույլ, անբանիմաց ու խարդախ, բայց ազգակցական կապերի շնորհիվ տեղ գրաղեցրած պաշտոնյաների հեռացումներին, այս հարցում Ռաֆիկ Հարիրին առավել զգուշավոր է եւ կողմնակից է դեղերի կոնկրետ քննությանը, որը, սակայն, չի բացառում հակամարտությունը երկրում իշխող զորեղ խմբակցությունների հետ:

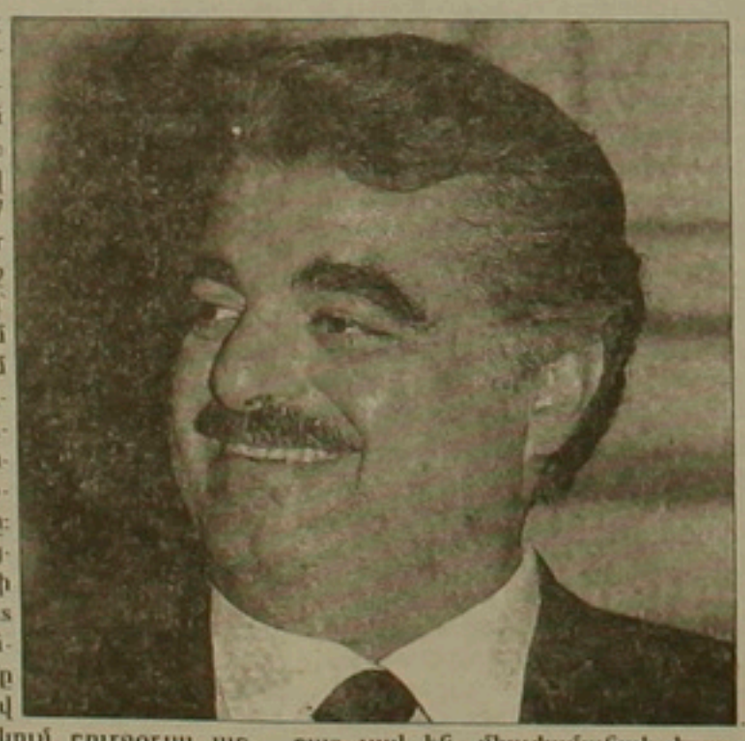

Հարիրին խոստովանում է, որ ինքը ստիպված է առաջ գործել, հնարավոր հակառակորդներին ուշքի գալու հնարավորություն չտալով: Երբեմն ամսից ամեն ինչ պարզ կդառնա. լիբանանցիները կիմանան, խաղը շահա՞ծ է, թե տանուլ տրված: Օրեցօր բարելավումը պետք է զգալի լինի: Խորհրդի նախագահը հպարտ է լիբանանյան ֆունտի ձեւավորման համար: «Դրամն արդեն սկսում է վերադառնալ», հավաստիացնում է նա: Բնակարանային շինարարությունը ծավալվել է լրիվ թափով, մանավանդ արեւմտյան շրջաններում: Մեծ Բեյրութում մի քանի շաբաթվա ընթացքում պետք է կարգավորվի հին հեռախոսացանցը, միչեւ օպտիկական լարերով նոր ցանցերի կառուցումը:

Այս տարվա գարնանը տեղի ունեցած սոցիալական հուժկու ցույցերը, որոնց մասնակցում էին երկրի բոլոր խմբակցությունները, անհանգստացրին սիրիացիներին: Չէր կարելի թույլ տալ սոցիալական սրնոլորտի հեշտագա վատթարացում: Ուստի սիրիացիները ստիպված եղան հանուն երկրի տնտեսական վիճակի բարելավման համակերպվել այն մարդու հետ, որը լիովին նվիրված չէ իրենց: Սակայն պարզ է, որ տնտեսական խնդրի լուծումից հետո Հարիրին կարող է թիրախ դառնել Դամասկոսի համար, ինչպես բոլոր նրանք, ովքեր անցյալում փորձել էին Լիբանանում հասնել ազգային հաշտության: Նա գիտակցում է ներկա պահի վտանգների չափը: «Վարչապետը չի կարող կառավարել եւ իրեն լիովին աղահով զգալ, հառաչում է նա: Ես նախագգուշական միջոցներ եմ ձեռնարկում: Անկախության տոնի ժամանակ ես ներկա չեմ եղել շքերթին: Բայց եթե պետք է մեռնեմ, ուրեմն դա է ճակատագիրս: Ես հավատում եմ Աստծուն»: Բեյրութի աղագայի մասին խոսելիս նրա հայացքը պայծառանում է. «Արեւելքի մարգարիտ, ֆինանսական, մշակութային կենտրոն: Երկիրը կարող է նաեւ զբոսաշրջիկությամբ, սննդարդյունաբերությամբ եւ թեթեւ արդյունաբերությամբ: Բեյրութում հազար կրակ կվառվի, բայց դրանք պատերազմի կրակներ չեն լինի»: ■

Լուրերի Հոսք

Տարաձայնություններ Սոմալիի օդերացիայի շուրջ

Սոմալիի մայրաքաղաք Մոգադիշոյում տեղաբաշխված զինված խմբավորումներից մեկի հրամանատարը հրաժարվել է զինաթափել իր ջոկատները եւ հրամայել է զինյալներին մնալ իրենց դիրքերում: Այս կաղակցությամբ Ֆրանսիական զորքերի հրամանատարությունը հայտարարել է, որ ամերիկյան զորքերի գործողությունների ՄԱԿ-ի կողմից տրված մանդատի բաղկացուցիչ մասն է կազմում նաեւ Սոմալիում գործող զինված կազմավորումների զինաթափման իրավունքը: Այս տեսակետի հետ կտրականապես համաձայն չէ ամերիկյան կողմը, որի զինուժի հրամանատարությունը Սոմալիում հայտարարել է, թե «իրենց խնդիրն է փրկել սովյալներին, այլ ոչ թե զինաթափել ողջ երկիրը»: RFI կայանը հաղորդում է, որ իր տրամադրության տակ եղած տեղեկության համաձայն ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշը հատուկ դիմել է Բուտրոս Ղալիին, որպեսզի ՄԱԿ-ի համապատասխան բանաձեւում բացակայի զինաթափման իրականացման անհրաժեշտության մասին կետը: BBC կայանն իր հերթին այս խնդրի կապակցությամբ ներկայացնում է ամբողջովին հակառակ մի տեսակետ: Ըստ Լոնդոնի կայանի, ԱՄՆ-ը գաղտնի համաձայնություն է ձեռք բերել ՄԱԿ-ի հետ Սոմալիի զինված կազմավորումների լրիվ զինաթափման հարցի շուրջ: BBC կայանի դիտորդները գտնում են, որ օդերացիան Սոմալիում նախապատրաստական քայլ է Սերբիայի դեմ նախատեսվող գործողություններից առաջ:

Չեռնոմիրդինը նախագահել է կառավարության նիստում

Երկուշաբթի օրը համագումարի ավարտից հետո Ռուսաստանի կառավարության կարճատեւ նիստ է կայացել Վիկտոր Չեռնոմիրդինի նախագահությամբ: Ինչպես «ԻՖ»-ին հայտնեցին կաբինետից, Վ. Չեռնոմիրդինը կառավարության բոլոր անդամներին առաջարկել է մնալ իրենց պաշտոնների մեջ: Եգոր Գայդարը նիստում հավաստել է հրաժարական տալու իր մտադրությունը: Նախարարներից որեւէ մեկը հրաժարական չի տվել: Երեքշաբթի օրը խորհրդակցություններ են սկսվում Նախարարների կաբինետի նոր կազմ ստեղծելու նպատակով, հայտարարել է Ռուսաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Վ. Կոստիկովը:

Գործարկվել է Չեռնոբիլի ԱԷԿ-ի առաջին բլոկը

Չեռնոբիլի ատոմակայանում կիրակի օրը կրկին գործի է դրվել առաջին էներգաբլոկը: Երկու ամիս առաջ Ուկրաինայի միասնական էներգետիկ համակարգին էր միացվել երրորդ էներգաբլոկը: Կայանը 1992 թ. ապրիլին կանգնեցվել էր փակիչ-կարգավորիչ կափույրների փոխարինման համար, որոնց թերությունները Սանկտ-Պետերբուրգի ԱԷԿ-ում միջադեպի պատճառ էին դարձել 1992 թ. մարտին: Նորոգման ընթացքում գերմանացի գործընկերների հետ կատարվում էին նաեւ հրեջ անվտանգության եւ էներգասնուցման համակարգերի աշխատանքի հուսալիության բարձրացման աշխատանքներ:

Խասբուլատովը ուրախ է

Ռուսաստանի ԳԽ նախագահ Ռ. Խասբուլատովը ժողովատգամավորների 7-րդ համագումարի ավարտից հետո «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում խոստովանել է, որ ինքն ուրախ է համագումարի ավարտի առթիվ: «Երկրի իրավիճակը դեռ մնում է անչափ ծանր», նշել է նա: Անդրադառնալով Վ. Չեռնոմիրդինի վարչապետ հաստատվելուն, Ռ. Խասբուլատովը ընդգծել է, որ «նոր կառավարությանը ծանր ժառանգություն է մնացել»: Ե. Գայդարի կաբինետի գործունեությունը նա բնութագրել է որպես «թեթեւամիտ եւ ոչ պրոֆեսիոնալ»: Նրա կարծիքով, նոր վարչապետը կարող է շտկել տնտեսական վիճակը: «Նա հմուտ մարդ է, որը խոշոր ընկերություն է գլխավորել գազարդյունաբերության ոլորտում», ասել է Խասբուլատովը, ընդգծելով, որ պատգամավորները «կաջակցեն նրա աշխատանքին»: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի Հոսք

Համատեղ հայտարարություն Սերբիայի հարցի շուրջ

Ինչպես հաղորդում է RFI կայանը, Ստոկհոլմում, ԵԱՀԽ-ի շրջանակներում տեղի ունեցող հանդիպման ժամանակ ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Իգլբերգերը եւ Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը հանդես են եկել համատեղ հայտարարությամբ, որ «Սերբիայի դեմ պատժամիջոցները կարող են կասեցվել, եթե առաջիկա ընտրությունների ժամանակ հաղթի այն ուժը, որը կարող է արմատական փոփոխություններ մտցնել Սերբիայի քաղաքականության մեջ»: Իր հերթին Ֆրանսիան պատրաստվում է դիմել ՄԱԿ-ին խստացնելու պատժամիջոցներն այն ուժերի նկատմամբ, որոնք խախտում են Բոսնիայի օդային տարածքն օգտագործելու ՄԱԿ-ի նշանակած արգելքը: Շվեդիայի պատգամավորները եւս հանդես են եկել Սերբիայի դեմ գործողությունները խստացնելու օգտին եւ հայտարարել, որ «Եվրոպայում ագրեսորները չպետք է հաղթանակի հույս ունենան»:

Ահաբեկչության վեց գործողություն Կորսիկայում

RFI կայանը հաղորդում է, որ Ֆրանսիական Կորսիկա կղզու անջատողական ուժերն իրականացրել են վեց ահաբեկչական գործողություն: Զոհերի մասին առայժմ ոչինչ չի հաղորդվել:

6 ոստիկան զոհվել են Ալժիրում

Ալժիրի մայրաքաղաքում իսլամական արմատականների հետ բախման հետեւանքով զոհվել է վեց ոստիկան, հաղորդում է RFI կայանը:

«Տիեզերական օլիգարխիա» ընդհատակում

«Տիեզերական օլիգարխիա» սոցիալ-արմատական ֆաշիստական կուսակցությունը մտադիր է մինչեւ 1995 թ. մնալ ընդհատակում: Ինչպես հայտարարեց կուսակցության նախագահ Մաֆիա Շալաբովը, իր կուսակցությունը մտադիր է մնալ ընդհատակում, մինչեւ որ իր շարքերում չընդգրկի գրանցման համար անհրաժեշտ թվով անդամներ: Նրա կարծիքով, դա կարող է տեղի ունենալ մինչեւ 1995 թ.: Դեկտեմբերին Կարմիր հրաբարակում կայացած հանրահավաքում հրապարակվեց մի հռչակագիր, համաձայն որի կուսակցության նպատակը կոմունիզմն է: «Միայն կոմունիզմը կարող է իսկական ժողովրդավարությունը, որը կիրականացվի ամբողջատիրական իշխանության միջոցով հանուն ժողովրդի», հայտարարեց Շալաբովը:

349 միլիոն էյուրի վարկ Ռուսաստանին

Անցյալ շաբաթվա վերջին Ռուսաստանը եւ Եվրոպական համագործակցությունը ստորագրել են երեք տարով Մոսկվային 349 միլիոն էյուրի վարկ տրամադրելու մասին համաձայնագիրը: Փաստաթուղթը ստորագրել են Եվրոպական ընկերակցությունում Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Իվան Սիլաեւը եւ ընկերության հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ Ֆրանս Անդրիեսենը: Այդ վարկը կօգտագործվի ԵՀԻ երկրներում սննդամթերք (հիմնականում հացահատիկ) եւ դեղորայք գնելու համար:

Եվրոպական համագործակցությունը հրաժարվում է եկող տարի Լատվիային ցորեն տալ

Լատվիայի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարար Լայնիս Գեգերսը գտնում է, որ մերժումն ունի քաղաքական պատճառներ, քանի որ հացամատակարարումը դադարեցվելու է միայն Բալթիայի երկրների համար, իսկ ԱՊՀ երկրների՝ ոչ: Լատվիայում այս տարի աճեցվել է 1 միլիոն 100 հազար տոննա հացահատիկ, սակայն հանրապետության կարիքները հոգալու համար հարկավոր է 2 միլիոն:

Մշակույթ

«Բառը, որը բոլոր լեզուներում բարեհունչ է»

Գիրքն այս, որ ուզում եմ ներկայացնել, լույս է ընծայել «Սփիւռք» հրատարակչությունը: Այն կոչվում է «Համաշխարհային սիրերգության նամականի»: 1989-ին սփյուռքահայության հեռ կաղերի կոմիտեին կից ստեղծված այս հրատարակչության առաջին գիրքը չէ սա: Մինչ այդ այստեղ գոյության իրավունք են ստացել մի շարք ուշագրավ հրատարակություններ: Վերջիններիս մեջ են Հովհ. Թումանյանի «Տերեւաթափ» մանկական բանաստեղծությունների ժողովածուն Աիդա Բոյաջյանի նրբաճաշակ ձեւավորումներով, ֆրանսահայ բանաստեղծ-գիտնական Գրիգոր Պըլտյանի «Էր» ժողովածուն, Վարդան ավ. Քահանա Տյուլկերյանի դավանաբանական խնդիրներ շոշափող հոդվածներ եւ մեկնություններ պարունակող «Խաչին հաղթանակը» ժողովածուն:

Թե ինչո՞ւ է հրատարակչությունը կոչվում «Սփիւռք» հարցին նրա գլխավոր տնօրեն Արթուր Անդրանիկյանն այսպես պատասխանեց. «Մեզ մոտ մինչեւ հիմա չի եղել հաստատ Սփյուռքի գրականությունը քարոզող, հրատարակող մի կազմակերպություն: Բացի դրանից մենք, որպես կանոն, այդ գրքերը տպագրում ենք դասական ուղղագրությամբ՝ նկատի ունենալով հիմնականում սփյուռքահայ ընթերցողին»:

Ժողովածուի պարունակությունը սովորական մարդկանց սովորական նամակներ չեն, այլ համաշխարհային գրականության եւ արվեստի մեծերի, պատմության նշանավոր դեմքերի սիրային գեղումներ՝ ուղղված իրենց սիրեցյալներին: Նամակի ժանրը սովորաբար թույլ է տալիս առավել խորությամբ բացահայտել այն գրողի հոգու խորքը, իսկ եթե դա, ասենք, Նաղաշներն է, առա պատկերացրեք ընթերցողի հետաքրքրությունը: «Համաշխարհային սիրերգության նամականի»-ն ոչ միայն հնարավորություն է տալիս հաղորդակցվելու «մեծ» սիրահարների անձնական «աշխարհներին», այլեւ գալիս է մեկ անգամ եւս բոլորիս հիշեցնելու այս գարմանահրաշ ու բյուրեղյա զգացմունքի, բնության այդ պարգեւի հավերժ գոյության մասին:

Կազմող եւ խմբագիր Ա. Անդրանիկյանը բացի համաշխարհային գրականության եւ արվեստի նշանավոր գործիչների (Դիդրո, Գյոթե, Բայրոն, Բեթհովեն, Հյուգո, Պուշկին, Տուրգենեւ եւ այլոք) նամակներից, ընդգրկել է նաեւ հայ գրողների սիրերգության նմուշները (Եղիա Տեմիրճիպաշյան, Տլտան Չրաքյան, Ռուբեն Սեւակ, Ավ. Իսահակյան, Վահան Տերյան): Ափսոսում ես միայն, որ հայ «սիրահարների» թիվն այդքան հիշ է ներկայացված ժողովածուում: Մինչդեռ կարելի էր եւ արժե գրքի հաջորդ հրատարակություններում ընդգրկել եւ հայ մյուս գրողների, եւ մյուս արվեստագետների նկարիչներ, երաժիշտներ, համաքնույթ գործերը:

Իսկ այժմ մեր ընթերցողներին որպես «ճարտարական ընդմիջում» կառաջարկեինք հատվածներ արեւմտահայ նշանավոր բանաստեղծ Ռուբեն Սեւակի մի նամակից՝ ուղղված իր աղջգա կնոջը՝ Յանննիին, որն ազգությամբ գերմանուհի էր եւ որը կիսեց իր նահատակ ամուսնուն եւ նրան ծնող ժողովրդի բաժին հասած բոլոր տառապանքներն ու զրկանքները.

«Հարգելի Յանննի:

Հարթադական լամպերու պայծառ լոյսին տակ, սեղանին առջեւ նստած, մեղմիկ կը տրփեցնեմ գրիչս բուղթին վրայ: Եւ այնքան ըսելիք բաներ կան... Օհ, սիրելիս, այնքան բաներ եւ բաներ այնքան անուշ, այնքան տարաղայման, այնքան քնքուշ, այնքան ցնորեցուցիչ:

Այս առաւօտ, մութնուլուսդ, դուրս եկա եւ լռութեան ու ձիւնին մէջ ուղղուեցա դէպի Խաչելութիւնը: Խաչելութիւնը մեր սիրոյ... Գեղեցիկ իրիկուն մը... մենք հանդիպեցանք վերը՝ խորհրդաւոր զագաթին վրայ: Իրար ճանչցանք մէկ նայուածքով եւ սիրեցինք... Յետոյ փոքրիկ մը պլլուեցաւ մեզի, նետեց մեզ վար, բաժնեց իրարմէ... Երեք տարի է ահա, որ մենք կը ճգնինք մագլցիլ դէպի գագաթը:

Տարի մըն ալ, եւ մենք կը հասնինք գագաթին. կը հասատնենք այնտեղ մեր սիրոյ բոյնը: Եւ յետոյ կը սիրենք զիրար, կը դողանք իրար վրայ, կը ննջենք այնտեղ... Եւ ոչ փոքրիկը, ոչ մահը այլեւս չեն կրնար մեզ բաժնել...

Այսպես բարձրացայ մինչեւ Խաչելութիւնը... Վեր առի գլուխս գոհութիւնս յայտնելու համար երկնին, երկիրաղաքէն հանեցի գլխարկս եւ երկար, երկար ատեն մնացի հոն, կանգնած, արտուն, երբեւ հոյած սառուցիկ քարէ այն մեծ խաչին, որ վերէն, անշարժ, կիսխէր գոլորշոտ հորիզոնի անսահմանութեան վրայ...

Յետոյ, ճգմուած ու արիւնոտ ուրսով վար իջայ... Եւ առա, վախով ու տրտմութեամբ, զգցի դէպի ամառանոցը, որ ձիւնածածկ էր ամբողջովին: Բոլոր պատուհանները գոց էին: Եւ-քա ոյզիկ պատուհանը, եւ իմ ոյզիկ պատուհանս (որ ատենօք երբեմն հանգչեցան քա խուսափուկ, խուսափուկ ու դեռ խոյս տուող մազերուդ վրայ), երկուքն ալ՝ գոց:

Եսքը մտայ փոքրիկ ամառանոցէն ներս, ուր ծունկի եկայ աղօթելու, գրեթէ ակամայ...

Յետոյ ամբողջ օրը՝ տխրութիւն, մորմոք, սէր, երազներ... Եւ յետոյ պարահանդէս, ուր չպարեցի... Ու հիմա բաժուր է սրտիս... Եւ ես կուլամ...»:

Ձեզ դո՞ւր եկաւ այս նամակը: Դե, իհարկէ: Ուզո՞ւմ եք ծանոթանալ մյուսներին: Դրա համար անպայման ձեռք բերեք «Սփիւռք» հրատարակչությունում լույս տեսած «Համաշխարհային սիրերգության նամականի» ժողովածուն:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՇԻԿՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԵՆԱՄԱՐՏԻ ՉԵՄՊԻՈՆ

Մեր թերթի դեկտեմբերի 10-ի համարում հայտնել էինք, որ պրոֆեսիոնալ բոնցֆամարտի գերծանր քաշի աշխարհի չեմպիոն Ռիդդիկ Բոուին (ԱՄՆ) հրաժարվել է մենամարտել այդ կոչման հավակնորդ Լեննոքս Լյուիսի (Մեծ Բրիտանիա) հետ: Գլխավոր դրդապատճառը ֆինանսական հարցերում համաձայնության չգալն էր: Եւ ահա երկուշաբթի օրը, երբ Ռիդդիկ Բոուին Լոնդոնում հայտարարեց, թե հրաժարվում է աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսից, ընդամենը մի քանի ժամ անց բոնցֆամարտի համաշխարհային խորհուրդը (ԲՀԽ) որոշում կայացրեց աշխարհի չեմպիոն հռչակել Լեննոքս Լյուիսին:

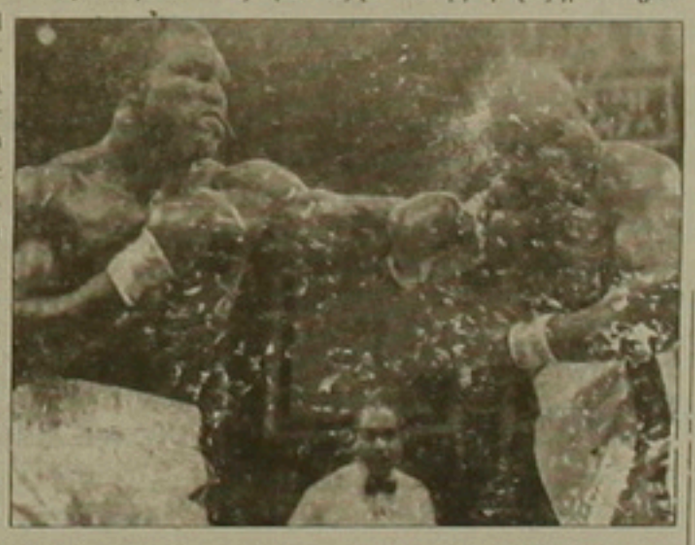

Դեռ հոկտեմբերին ԲՀԽ-ի նախագահ Խոսե Սուլեյմանը հայտարարել էր, որ եթե էվանդեր Հոլիֆիլդ (ԱՄՆ)-Ռիդդիկ Բոուի մրցամարտի հաղթողը հրաժարվի մենամարտել Լեննոքս Լյուիս-Ռեյզոր Ռադդոկ զույգի հաղթողի հետ, ապա կզրկվի չեմպիոնի կոչումից: Ինչպես հայտնի է, Բոուին հաղթեց աշխարհի [illegible] ժամանակվա չեմպիոնին՝ Հոլիֆիլդին եւ հռչակվեց գերծանր քաշի աշխարհի չեմպիոն, իսկ այդ կոչման հավակնորդ Լյուիսը գլխավոր մրցամարտի ճանապարհին նոկաուտի ենթարկեց Ռադդոկին: «Ոչ մի հայտարարություն չի թաքցնի այն փաստը, որ Ռիդդիկ Բոուին այն ժամանակ Լյուիսի հետ մենամարտելու գրավոր համաձայնագիր էր տվել», նշվում է ԲՀԽ-ի հուշագրում:

Պրոֆեսիոնալ բոնցֆամարտի գերծանր քաշի աշխարհի բրիտանացի վերջին չեմպիոնը եղել է Պեդդիչ Ռայանը, ում 1892 թ. փետրվարի 7-ին այդ տիտղոսը զիջել է ամերիկացի Ջոն Սալլիվանին: Եւ ահա 110 տարի անց Լեննոքս Լյուիսն այդ պատվավոր տիտղոսը վերադարձրեց Մեծ Բրիտանիա: ■

Տան պատերն էլ են օգնում

Գերմանիայի Սյունխեն քաղաքում ավարտվեց թենիսի այս տարվա վերջին խոշոր մրցաշարը: Աշխարհի լավագույն 16 թենիսիստները խաղարկում էին «Ոսկե սաղավարտ» գավաթը, որի մրցանակային հիմնադրամը կազմում էր 6 միլիոն ամերիկյան դոլար: Այսպիսի խոշոր մրցանակային հիմնադրամն ապահովում էր նաեւ առաջին փուլից դուրս մնացած թենիսիստների եւ նույնիսկ գավաթի խաղարկությանը չմասնակցած պահեստային թենիսիստների մրցանակները, որոնք համապատասխանաբար կազմում էին 100 եւ 50 հազարական դոլար:

Գավաթի խաղարկության եզրափակիչում, որը կայացավ «Սյուպրիմե» հողածածկ կորտում, հանդիպեցին գերմանացի Միխայել Շտիխը եւ մրցաշարի ամենաերիտասարդ թենիսիստ, խանամյա Մայլզ Չանգը: Չնայած երիտասարդ տարիքին, Չանգը միակն է, որ մասնակցել է «Ոսկե սաղավարտ» գավաթի բոլոր երեք խաղարկություններին: Ի դեպ, աշխարհի վեցերորդ ռակետ Չանգը մրցաշարի առաջին փուլում խաղարկությունից հանել էր Անդրե Աղասին՝ 6:4, 6:2:

Եզրափակիչ խաղը, որն անցավ տանտիրոջ՝ սյունխենցի Շտիխի առավելությամբ, հաղթանակ բերեց նրան՝ 6:2, 6:3, 6:2: Ինչպես ասում են, տան պատերն օգնեցին նվաճել ոչ միայն պատվավոր գավաթը, այլեւ երկու միլիոն դոլար:

Այս մրցաշարից հետո պրոֆեսիոնալ թենիսիստների ասոցիացիան (ԱՏՊ) հրապարակել է աշխարհի լավագույն թենիսիստների ցուցակն ըստ գործակիցների: Առաջին հորիզոնականը շարունակում է զբաղեցնել Ջիմ Կուրյեն՝ 3599 միավոր: Շվեդ Ստեֆան Էդբերգը, որը «Ոսկե սաղավարտ» գավաթի խաղարկության առաջին փուլում պարտվել էր Միխայել Շտիխին 6:7, 7:6, 6:8, զբաղեցնում է երկրորդ տեղը՝ 3236 միավոր: Երրորդը ամերիկացի Փիթ Սամփրասն է՝ 3074 միավոր:

ԱԵՌՈՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Եվրոպայի առաջնության պարտիաներից

Վ. Կոտրոնիաս (Հունաստան) – Վ. Հակոբյան (Հայաստան)

Սիցիլիական պաշտպանություն

1. e4 c5 2. Df3 Dc6 3. d4 cd 4. D:d4 Øb6 5. Db3 Df6 6. Dc3 e6 7. Ød3 Øe7 8. Øe3 Øc7 9. f4 d6 10. Øf3 a6 11. 0-0-0 b5 12. g4 Df7 13. Ub1 Øb7 14. g5 Dc5 15. Øh3 Da4 16. D:e2 Ød7 17. Ühf1 0-0-0 18. Øg3 Ub8 19. f5 e5 20. f6 gf 21. gf Øf8 22. Øe1 Øc7 23. Dg3 d5 24. ed ü:d5 25. Øe4 ü:d1+ 26. Ø:d1 h5 27. Øf3 Øb4 28. Df5 üc8 29. Øc1 Dd8 30. Øe2 Øc4 31. Ød3 Øc7 32. Dg7 Dc6 33. D:h5 Øc3 34. Dg3 Dd4 35. D:d4 Ø:d4 36. Df5

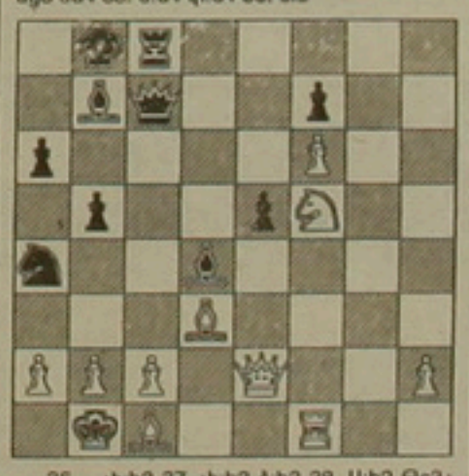

36. ...Ø:b2 37. Ø:b2 D:b2 38. U:b2 Øc3+ 39. Uc1 Øa1+ 40. Ud2 Øc3+ 41. Uc1 e4 42. Ø:e4 Ø:e4 43. Ø:e4 Øa1+ 44. Ud2 Ø:f1 45. Dd6 Øf2+ 46. Uc1 üc7 47. Øe8+ Ua7 48. Dc8+ Ub7 49. Dd6+ Ub6 50. Øb8+ Uc6 51. De8 Øg1+ 52. Ub2 Ød4+ 53. c3 Ød2+ 54. Ub3 üd7 55. Øa8 Uc5 56. Øe4 Ød5+, 57. Ø:d5+ ü: d5 58. a4 üd8 59. Dg7 üh8 60. ab ab 61. Df5 ü:h2 62. Dg3 üg2 63. Dh5 üg6, սպիտակները հանձնվեցին:

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Երգիծանք

Ակամա խոնարհություն

Վերջին ժամանակներս համառորեն լուրեր են պտտվում, որ երեւանցիները չգիտես ամոթից թե նման ինչ-որ այլ բանից փողոցներում գլխիկոր են երթում:

Դիտարկումներից պարզվեց, որ իսկապես դա այդպես է. բայց... պատճառը մայրաքաղաքի բնակիչների համեստությունն է, ոչ հոգսերից ծանրաբեռնվածությունը եւ ոչ էլ առավել եւս ամոթը:

Պարզապես նրանց հետաքրքրություններն էքսկլյուզիվ են դարձել էնքոնների նկուղներում սնկերի նման աճող մասնավոր սրճարանները, բարերը, խանութներն ու կազինոները:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ներքնահարկերի թիվը սահմանափակ է, հետազոտողները գտնում են, որ մոտակա ժամանակներում գործարար մարդիկ կսկսեն յուրացնել նաեւ քաղաքի ընդերքի ազատ տարածքները, իսկ ցուցափեղկերը համապատասխանաբար կտարածվեն փողոցների մակերեւույթներով մեկ:

Առայժմ անհայտ է մնում մի կարեւոր հարց, թե բնակիչները ինչպիսի դիրքով ստիպված կլինեն քայլել, որպեսզի կարողանան հետեւել նորություններին: Ճիշտ է, կարծիքներ կան, որ մարդկանց տեղաշարժման ներկա ձեւը այլեւս պիտանի չի լինի, բայց ինչպես ասում են՝ «Կապրենք, կտեսնենք»:

ՅՈՒՍԵՓ ՎԱՆՈՒՆՑ

«Գրական հոգսեր» շարքից

◆ Կոորդերային գրականագիտությունը լրջորեն ետ է մնում նույնատիպ գեղարվեստական գրականությունից:

◆ Կոորդերային հիմունքներով լույս տեսնող գրքերն ունենում են առնվազն մեկ ընթերցող՝ տրբագրիչը:

◆ *Գրականագիտական հեղաշրջում.* Այսօր ընթերցողն այլ կերպ է գնահատում Նար-Դոսի «Թե ինչ պատահեց, երբ շաքարամանից մի կտոր շաքար պակասեց» պատմվածքի հերոսների վարքագիծը:

◆ Հետմահու ընդունում են Գրողների միության շարքերը: Իսկ հետմահու ինչո՞ւ չեն վտարում:

Հոգսաշաբաթ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ստոկհոլմ

ԱՆԴՐԵՅ ԿՈԶԻՐԵՎ. «ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆ» ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԷՐ

Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը հայտարարել է, թե դեկտեմբերի 14-ին Ստոկհոլմում կայացած ԵԱՀԽ խորհրդի նիստում իր «հոնորական հնարքը» կարելի է անվանել «շուկայական դիվանագիտություն»: Զրուցելով «ԻՖ»-ի թղթակցի հետ, նա ասել է, որ այդ հնարքն օգտագործել է երեք դատճառով:

Նախ, որպեսզի Արեւմուտքի ուշադրությունը հրավիրի ռուսական ընդդիմության արտաքին քաղաքական հայացքներին: «Արեւմուտքը, մասնավորապես ԵԱՀԽ-ը, սկսում է իրադրությունն ընկալել միայն այն ժամանակ, երբ գործը հասնում է հարավսլավական տարբերակին, երբ արյուն է հեղվում, քաղաքներ են ավերվում, ասաց նա: Միայն այն ժամանակ են նրանք սկսում հասկանալ, որ պետք է ինչ-որ բան անել: Մեր խնդիրն ակտիվ գործողությունների դրդելն է, քանի դեռ փլուզումը չի եղել»: Երկրորդ, ասել է Կոզիրեւը, նա ցանկացել է հասկացնել Արեւմուտքին, որ դայքարը Ռուսաստանում միայն տնտեսական բարեփոխումների համար չէ: «Նրանք պետք է իրենց հաշիվ տան, որ հարձակում է սկսվել արտաքին քաղաքականության վրա եւս», նշեց նախարարը:

Եւ երրորդ, բացատրեց Կոզիրեւը, իր հերթին հոնորական հնարքն արվել է նաեւ «ռուսական լսարանի» համար: Նախարարի խոսքերով, «մեր բավականին լուսավորյալ հասարակությունը, այդ թվում եւ իրենց ժողովրդավար կարծողները, իրականում չեն հասկանում այսօրվա արտաքին քաղաքականության սկզբունքները, կարծում են, որ ԱՊՀ-ն կարելի է ԵԱՀԽ-ից անջատ հայտարարել»:

Ինչպես ասաց Կոզիրեւը, եթե կարիք լինի ռուսական հասարակությանը դիմել, դա կարվի առանց «դիվանագիտական հնարքների»: ■

Ազգ

Զոհվել են 20 երեխա եւ 16 կին

Աբխազիայի դատախազության նախարարության տվյալներով, ռուսական ուղղաթիռի գնդակոծումը անձնակազմի անդամներից բացի Տզիմարելից փախչող 20 երեխաների եւ 16 կանանց մահվան դատճառ է դարձել: Երկուշաբթի օրը զոհվածների ցուցակը կախվել է Գուդաուտայի կենտրոնական հրապարակում:

Միեւնույն ժամանակ Ռուսաստանի արտակարգ իրավիճակների դեպարտամենտում «ԻՖ»-ին հայտնեցին ողբերգության մանրամասները: Ուղղաթիռը թռչելիս է եղել ռուսական Cy-25 ինքնաթիռի ուղեկցությամբ: Երկուշաբթի օրը տեղական ժամանակով ժամը 17-ին ջերմային հրթիռ է արձակվել, որը շարից հանել է ուղղաթիռի ձախ շարժիչը: Ուղղաթիռն ընկել ու դայթել է Գուլրիպշիի շրջանի Լասա գյուղի մոտ: Ուղեկցող Cy-25 ինքնաթիռը հրթիռ է արձակել կայանքի ուղղությամբ:

Աբխազական եւ վրացական կողմերը դատահարի դատասխանատվությունը գցում են միմյանց վրա: Աբխազական կողմը դնդում է, որ Լասա գյուղի բնակիչներ սվաններ են, եւ գյուղը հսկվում է վրացիների կողմից, իսկ վրացիներն էլ դնդում են, որ ջերմային հրթիռն արձակվել է աբխազական ստորաբաժանումների հսկողության տակ եղած տարածքից: Երեկ Մոսկվայից դեղքի վայր դետք է այցելեր փորձագետների խումբ: ■

Դատ

Դատախազությունը չի քննարկի կանխարգելիչ միջոցի փոփոխման հարցը

Ինչպես «ԻՖ»-ին հայտարարեցին Դաշնակցային Ռուսաստանի գլխավոր դատախազության մամուլի կենտրոնում, դատախազությունը չի անդրադառնալու ԳԿՉՊ-ի գործով մեղադրվող եւ կալանքի տակ մնացած 6 մեղադրյալների կանխարգելիչ միջոցի փոփոխման հարցին: Գործը դատարան ուղարկելուց հետո այդ հարցն անցնում է Գերագույն դատարանի իրավասությանը, հայտնեցին մամուլի կենտրոնում: Այսպիսով Յանաեւը, Յազովը, Կրյուչկովը, Բակլանովը, Տիզյակովը եւ Պավլովը նախքան դատն ազատվելու հնարավորություն են ստանում:

Ավելի վաղ, գլխավոր դատախազ Վալենտին Ստեղանկովը որոշում էր ընդունել կալանքի տակ դահելու կանխարգելիչ միջոցը փոխել այդ գործով մեղադրվող Լուկյանովի, Վարենննիկովի, Գեներալովի եւ Պլեխանովի չմեկնելու ստորագրություն տալու դայմանով, որոնք դաշտոնապես չեն մտել արտդեկոմի կազմի մեջ:

Գերագույն դատարանում հրաժարվեցին որեւէ մեկնաբանություն տալ կանխարգելիչ միջոցի փոփոխման հնարավորության վերաբերյալ: Դրա հետ մեկտեղ հայտնեցին, որ դատարանն այդ գործի առթիվ ունի լուծման երեք հիմնական տարբերակ. գործն ընդունել քննության եւ նշանակել դատավարության ժամկետներ, գործն ուղարկել լրացուցիչ քննության եւ առհասարակ կարճել գործը:

Ինչպես ավելի ուշ հայտնի դարձավ «ԻՖ»-ին, ԳԿՉՊ-ի ազատ արձակված չորս անդամներից (Ա. Լուկյանով, Վ. Վարենննիկով, Վ. Գեներալով, Յու. Պլեխանով) միայն Վլադիմիր Գեներալովն ու Յուրի Պլեխանովն են տուն վերադարձել: Անատոլի Լուկյանովն ու Վալենտին Վարենննիկովը գտնվում են հիվանդանոցում:

Ռուսաստանի Գերագույն դատախազությունում հայտնեցին, որ նրանց բոլորին ազատ են արձակել առանց որեւէ հատուկ դայմանների: Նրանց միայն խորհուրդ է տրվել չլքել մշտական բնակության վայրը եւ խուսափել գործի մանրամասների մասին մեկնաբանություններից: ■

Վաճառվում են կահավորված տնակներ: Մակերեսը 30 ք. մ.: Հեռ. 26-34-92

Առաջին անգամ աշխարհում

ԱՐՄԵՆՍԵՖ

«ԱՐՄԵՆՍԵՖ» ընկերությունն առաջարկում է դարբերականների անժամկետ բաժանորդագրություն Ձեր ներդրումներից ստացվող շահույթի հաշվին:

«ԱՐՄԵՆՍԵՖ» ընկերության հետ կնքած «Բաժանորդագրման դայմանագիր»-ը երաշխավորում է՝

- Ձեր ներդրած ամբողջ գումարի վերադարձ առաջին իսկ դահանջով,
- բաժանորդագրված դարբերականի ժամանակին եւ անխափան մատակարարում՝ քանի դեռ այն հրատարակվում է:

Միայն «ԱՐՄԵՆՍԵՖ» ընկերությունը հնարավորություն կտա ամեն օր տեսնել Ձեր ներդրումներից ստացվող շահույթը:

Մենք աշխատում ենք առանց հանգստյան օրերի, ժամը 10:00-ից մինչեւ 17:00:
Մեր հասցեն՝ «Երեբունի-2» հյուրանոց, 314 սենյակ:

Խոհանոցներ

Լատվիա մտնելը դյուրացվում է

Նախկին ԽՍՀՄ այն բնակիչներ, որոնք մշտական գրանցում ունեն ԱՊՀ դետություններից՝ մեկում, Վրաստանում, Մոլդովայում կամ Ադրբեջանում, Լատվիա մուտք գործելիս դետք է ներկայացնեն միայն անձը հաստատող փաստաթուղթ: Սահմանային այս «մեղմ» հսկողությունը Լատվիայում գոյություն ունի այն դատճառով, որ կառավարությունը մինչեւ օրս միասնական կարծիքի չի հանգել համընդհանուր անցագրային ռեժիմի շուրջ: Սահմանը հատելիս Լատվիա մտնողների անձնագրում նշում է արվում, որ նրանք կարող են այդ դետությունում մնալ 90 օր: Ցանկության դեպքում մնալու ժամկետը կարելի է երկարաձգել, դիմելով համադատասխան այցաններին: Իսկ եթե նշված ժամկետը խախտվում է, ապա առաջիկա 3 տարում անձնագրի միջոցն արգելվում է մուտք գործել Լատվիա: Մնալու ժամկետի սահմանափակումը չի տարածվում Լիտվայի եւ Էստոնիայի քաղաքացիների վրա: Համընդհանուր անձնագրային վերահսկողությունը Լատվիայի սահմանային կետերում սկսվել է 1992 թ. սեդտեմբերին եւ իրականացվում է օդանավակայաններում, ծովային նավահանգիստներում, սահմանային երկաթուղային կայարաններում եւ մյուս հսկիչ կետերում: ■

Քիշնեւ

Ոստիկանները ծեծել են դատգամավորի

«ԻՖ»-ը հաղորդում է, որ Մոլդովայի ԳԽ դատգամավոր Իվան Ռուսսուն Քիշնեւի երկաթուղային կայանի ոստիկանական տեղամասում ծեծի է ենթարկվել:

«Օլվիյա-դրեսս» գործակալության տվյալներով, Ի. Ռուսսուն տեղամաս է բերել անհայտ մեկին, որը փորձել է գողանալ նրա ճամդրուկը: Տեղամասում ոստիկանները դատռել են նրա դատգամավորական վկայականը եւ ծանր մարմնական վնասվածքներ հասցրել: Ներկա դրությամբ դատգամավորն ուղեղի ցնցումով եւ կոտրած երկու կողոսկրերով գտնվում է հիվանդանոցում: ■

Մոսկվա

Ռուսաստանի նոր վարչապետը

Վիկտոր Ստեղանի Չերնոմիրդինը ծնվել է 1938 թ. ապրիլի 9-ին Օրենբուրգի մարզի Սարակտուշի՝ շրջանի Չեռնի Օստրոգ գյուղում: Ազգությամբ ռուս է: 1966 թ. ավարտել է Կույբիշեւի դոլիտեխնիկական ինստիտուտը, 1972 թ. Համամիութենական հեռակա դոլիտեխնիկական ինստիտուտը եւ ձեռք բերել ինժեներ-տնտեսագետի մասնագիտություններ: Այնուհետեւ ստացել է տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի աստիճան: 1985-89 թթ. եղել է ԽՍՀՄ գազային արդյուրաբերության նախարար, 1989-92 թթ.՝ «Գազդրոմ» գազային կոնցեռնի նախագահ: 1992 թ. նշանակվել է Ռուսաստանի կառավարության նախագահի տեղակալ եւ զբաղվել է վառելիքաէներգետիկ համալիրով: ■

Վրաստան

Դեսական բյուջեի դեֆիցիտը 31 միլիարդ ռուբլի

Բյուջեի ելքի մասը կազմում է 46 միլիարդ ռուբլի, եկամուտները՝ 15 միլիարդ: 1993 թ. դետական բյուջեի ելքի մասը կհասնի 218 միլիարդ ռուբլու, իսկ եկամուտները՝ միայն 52 միլիարդ: Այդ մասին հաղորդեց Վրաստանի ֆինանսների նախարար Կալսի Դոդոիաշվիլին: Մասնագետների կարծիքով, հանրադետության բյուջեի դեֆիցիտն աճի ակնհայտ միտում ունի, ինչը կարող է լուրջ արգելք հանդիսանալ Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի, Համաշխարհային բանկի եւ Վերակառուցման եւ զարգացման բանկի կողմից Վրաստանին վարկեր տրամադրելու ճանապարհին, ինչպես նաեւ զգաստացնել արտասահմանյան ֆիրմաներին եւ ձեռնարկատերերին, որոնք նախատեսում են միջոցներ ներդնել հանրադետության տնտեսության մեջ: ■

«Արամ Խաչատրյան»
Ֆիլհարմոնիկ Համերգասրահ

3-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485-4486 Հայոց Թվական

Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը

Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ

«Հայաստանի եւ Սփյուռքի դիրիժորներ»

20 դեկտեմբեր
Վոլֆգանգ Ամադեոս Մոցարտ.
Նախերգանք «Առեւանգում հարեմից» օպերայից
Ֆերենց Լիստ.
Կոնցերտ թիվ 1 դաշնամուրի եւ նվագախմբի համար (Արեգ Սարգսյան)
Յոհաննես Բրամս.
Սիմֆոնիա թիվ 2
Դիրիժոր՝ Արա Մարկոսյան
Մկիզբը՝ ժամը 14-ին:
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր, ժամը 11-18-ը:

Մոսկվա

ՔՐԴԵՐՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ ԵՆ ՍՏԵՂԾԵԼ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՕԿՐՈՒԳ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՄԻՋԵՎ

Դեկտեմբերի 14-ին Մոսկվայում սկսվեց «Քրդեր. Ընկերային եւ ազգամշակութային տեսանկյուններ» գիտագործնական համաժողովը: Քրդերն առաջարկում են «բուֆերային գոտի» ստեղծել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ, այսինքն բդական ինքնավար օկրուգ (կենտրոնը Լաչին քաղաքը), որի տարածքը մինչեւ 1930 թ. դատկանում էր բդերին, իսկ այժմ գտնվում է Ադրբեջանի կազմում: Մոսկվադում բդական մշակույթի միջազգային կենտրոնի գլխավոր տնօրեն Տարիել Բրոեւը գտնում է, որ չնայած «Գաղթ» հանրադետական երկարաժամկետ ծրագրի մասին Ռուսաստանի կառավարության կողմից ընդունած որոշմանը, Ռուսաստանի մի շարք մարզերում անհիմն ձեւով սահմանափակվել է բուրդ փախստականների գրանցումը: Այդ փաստն ընդունում է նաեւ Ռուսաստանի ՆԳՆ-ը: Համաժողովում նշվել է, որ անհրաժեշտ է ձգտել բդերի հարցերով խորհրդարանական հանձնաժողով ստեղծել: Այդդիսի առաջարկ արդեն ուղարկվել է Ռուսական Խասբուլատովին: ■

Լուրերի Հոսք

Լրագրական բաջության համար

Սնայդերի գնդակներից խուսափելու դահին հաշմանդամ դարձած լրագրող եւ «Օսլոբոդենժա» թերթի խմբագիր Քեմալ Քուրսբահիշը հավատարիմ է մնում իր խոստմանը՝ մարտադաշտի վերածված Սարաեւոյում ինչ գնով էլ լինի ամեն կերդ հրատարակել իր թերթը: Անցնող 8 ամիսների ընթացքում նրա թերթի 70 հոգանոց աշխատակազմի անդամներից երկուսն արդեն սդանվել են եւ հինգն անհետ կորել: Խորվաթ, մահմեդական եւ սերբ լրագրողներից բաղկացած ամբողջ աշխատակազմն ստիդված աշխատում է ռմբաղատարանում: Քեմալ Քուրսբահիշը վերջերս Նյու Յորքում ստացավ «Լրագրողի բաջության համար» մրցանակը կին լրագրողների միջազգային հիմնարկի կողմից: Հանդիսության ընթացքում նա հայտարարեց. «Բոսնիայում ազգամիջյան համագործակցությունը հնարավոր է. մեր թերթը դրա կենդանի օրինակն է»:

Ռուսաստանյան զենքի արտահանումը

Ռուսաստանը զենքի առեւտրի ոլորտում խաղում է բաց խաղաթղթերով: Երկիրն ի վիճակի է վճարել իր հսկայական արտաքին դարտքը եւ ֆինանսավորել տնտեսական բարեփոխումները միայն զենքի արտահանման հաշվին, ընդ որում ամենալայն ծավալներով: Ռազմաարդյունաբերական համալիրի վերափոխումը չափազանց դանդաղ է ընթանում, իսկ խորհրդային զենքն իր որակով հայտնի է ամբողջ աշխարհում: Եգոր Գայդարը հրադարակել է տդատագիտությունների արտահանումների մասին իրական տվյալները. մեկ միլիարդ դոլլարի զենք վաճառվել է Չինաստանին, 550 միլիոնի՝ Հնդկաստանին, 600 միլիոնի՝ Իրանին եւ նույն գումարի չափով՝ Սիրիային: Նա հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի դեպքում մտադիր չէ աշխարհում լարվածություն ստեղծել:

Զորամասը կկոչվի Նիյազովի անունով

Թուրքմենստանում տեղաբաշխված գվարդիական մոտոհրաձգային զորամասերից մեկը կոչվելու է նախագահ Սադարմուրադ Նիյազովի անունով: Օրերս այդ որոշումն է ընդունել հանրադետության խորհրդարանի նախագահությունը: Սա արդեն երրորդ զորամասն է, որին շնորհվում է Ս. Նիյազովի անունը:

Ժամանցի համար վարձու սենյակ Օմսկում

Օմսկի երիտասարդության դալատում 600 ռուբլով կարելի է վարձել հանդիսման սենյակ, բայց միայն ամուսնական վկայականով: Այդ հնարավորությունը տալիս են «Սեմյա» կենտրոնն ու ծանոթությունների ծառայությունը:

Վեներական հիվանդությունների աճ Սանկտ-Պետերբուրգում

Քաղաքում երեք անգամ ավելի հոսի դեպքեր են գրանցվել, քան 1991-ին: «Պետերբուրգսկայա դանորամա» ռադիոհաղորդումը հայտնում է, թե հիվանդությունների աճի հիմնական դատճառը դեղորայքի բացակայությունն է:

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՍԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple* Macintosh*
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ տպագրատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԼԱՔՅԱՆ

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արգակունեաց 2 Գրանցման թիվ 65 Դասիչ 69149. Տպաքանակ 20 000. Պատուեր 1603 Ստորագրված է տպագրության՝ 15.12.1992

digitised by A.R.A.R.@